

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
ФОРМА НАВЧАННЯ: ЗАОЧНА
Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ
ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Виконала: магістрантка 2 курсу
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Олена ФЕРЕНЧУК

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Науковий керівник:

к.пед.н., доцент

Лілія ОНОФРІЙЧУК

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Рецензент:

д.пед.н., професор

Оксана ПОПОВИЧ

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Хмельницький – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	8
1.1. Проблема впровадження інноваційних технологій в психолого-педагогічній літературі	8
1.2. Особливості розвитку пізнавальної активності у дітей дошкільного віку	16
1.3. Характеристика інноваційних технологій спрямованих на розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку	28
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	44
2.1. Інтеграція Lego-конструкторів для розвитку пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку	44
2.2. Використання коректурних таблиць для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.....	50
2.3. Система роботи з блоками З. Дьенеша для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.....	55
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

Актуальність теми. Творчо та критично мислити, зрозуміло викладати власні думки в наш час потрібно вміти кожному, оскільки це є базова основа процесу освіченості особистості людини, шляхом до досягнення її успіхів. І прокладати цей шлях варто з маленьких стежинок дошкільного дитинства. На це націлюють нас і процеси модернізації якісного оновлення освітнього процесу у відповідності до вимог оновленого Державного стандарту дошкільної освіти [2].

Власне, на сучасному етапі розвитку дошкільна освіта характеризується активним пошуком та впровадженням у практику роботи з дітьми інноваційних технологій, методик, дидактичних засобів що сприятимуть досягненню якісних показників в інтелектуальному розвитку дошкільників, створенню умов до їх особистісного розвитку, пізнавальної активності та творчої самореалізації. Інноваційні технології в дошкільній освіті потребують теоретичного осмислення і обґрунтування з тим, щоб обмежити їх стихійність та навчитися ефективно управляти ними.

У старшому дошкільному віці пізнавальна активність дітей передбачає значний інтерес до отримання нових знань, умінь та навичок, набуття життєвого досвіду, постійну потребу до накопичення та збагачення знань про навколишній світ, застосування у практичній діяльності різних способів пізнання світу. Для забезпечення та створення оптимальних умов для її розвитку ефективно служать інноваційні технології, які варто використовувати у своїй практиці педагогам закладу дошкільної освіти. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладів дошкільної освіти значно впливає на підвищення якості дошкільної освіти та забезпечення її змісту. Інновації визначають нові підходи, які спрямовані на розвиток пізнавальної активності та пізнавальних здібностей, сприяють зростанню мотивації до пізнання навколишнього світу, розвитку

креативності та критичного мислення у дітей дошкільного віку. Крім того, вони допомагають педагогам більш активно взаємодіяти з дітьми та індивідуалізувати освітній процес.

Необхідні вимоги до сучасних закладів освіти були сформульовані в Законі України «Про освіту» та деталізовані в національній доктрині освіти, де зазначено одне з основних завдань – стимулювання та розвиток інноваційних процесів. Згідно з Законом України «Про освіту» (ст. 5) зазначено, що «Освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально – економічний і культурний розвиток суспільства [23]. Проаналізувавши Базовий компонент дошкільної освіти в Україні та його ключові положення, можна зробити висновок, що в його основу закладено компетентністий підхід. Ключові компетентності Базового компонента дошкільної освіти продовжуються в Держстандарті початкової освіти за окремими освітніми галузями. Наступність між дошкільною та початковою освітою простежується й через формування наскрізних умінь, що є спільними для дошкільної та початкової освіти: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв’язувати проблеми та співпрацювати в колективі [2]. Відповідно до змісту Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, принцип інтеграції, що передбачає взаємодію всіх освітніх галузей реалізується через впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладів дошкільної освіти.

На сучасному етапі стає явно очевидним, що традиційна система освіти, яка зосереджена на передачі знань, умінь та навичок, не встигає відповідати зростаючим темпам розвитку цих аспектів. Особливості інноваційного навчання виявляються у його орієнтації на майбутнє, умінні передбачати на основі постійного переосмислення цінностей, налаштованості на конструктивні дії в змінюваних умовах, за допомогою інноваційних педагогічних методів. Інноваційні педагогічні технології

включають в себе загальні тенденції в суспільстві, глобальні проблеми та інтеграцію знань і форм соціального життя. Їхня роль полягає не лише в адаптації до прийняття, створення та використання нового, а й у сприянні індивідуальному розвитку та захисті індивідуальних прав на творчий внесок, особисту ініціативу та свободу саморозвитку.

Ступінь дослідженості. На сьогоднішньому етапі активно досліджується розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку, науковці стверджують, що саме в старшому дошкільному віці пізнавальна активність передбачає значний інтерес до отримання нових знань, вмінь та навичок, набуття життєвого досвіду, постійну потребу до накопичення та збагачення знань про навколишній світ, застосування в практичній діяльності різних способів пізнання навколишнього світу. У дослідженнях Н. Гавриш, Л. Лохвицької, К. Крутій, С. Ладивір, В. Лозової, В. Котирло, О. Проскури, Т. Піроженко, Т. Поніманської та інших представлено особливості пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку.

Проблема вивчення та впровадження в практику закладів дошкільної освіти інноваційних технологій досліджена у працях Н. Гавриш, І. Дичківської, Л. Зайцевої, Н. Миськової, Л. Пісоцької, Л. Онофрійчук, Т. Поніманської, С. Сисоєвої, А. Харченко, О. Хартман та ін., де зазначено, що використання їх у освітній діяльності закладів дошкільної освіти сприяє оновленню системи освіти, підвищенню її якості та забезпечує розвиток інноваційної особистості дитини.

Все частіше педагоги знаходяться в активному творчому пошуку саме тих інновацій, які сприятимуть забезпеченню умов розвитку особистості, розвитку пізнавальної активності, формуванню усіх компетентностей дітей дошкільного віку, а також допоможуть реалізувати систему діяльнісного підходу. Актуальність досліджуваної проблеми зумовила вибір теми дослідження **«Інноваційні технології як засіб розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку»**.

Об'єкт дослідження – закономірності розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – шляхи впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Мета дослідження – вивчення, систематизація та обґрунтування шляхів впровадження інноваційних технологій як засобу розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

Відповідно до мети, об'єкта та предмета визначено **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати проблему впровадження інноваційних технологій в психолого-педагогічній літературі.

2. Охарактеризувати особливості розвитку пізнавальної активності у дітей дошкільного віку.

3. Систематизувати та охарактеризувати інноваційні технології спрямовані на розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

4. Вивчити, систематизувати та описати шляхи впровадження інноваційних технологій спрямованих на розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

Методи дослідження. Для розв'язання визначених завдань нами використовувалися такі методи: аналіз, синтез, узагальнення при вивченні психолого-педагогічної літератури, класифікація і систематизація теоретичних даних з метою з'ясування стану досліджуваної проблеми, що дало змогу охарактеризувати сутність поняття «інноваційні технології», «педагогічні інновації», «пізнавальна активність», особливості її розвитку у дітей дошкільного віку, розробити систему роботи та шляхи впровадження інноваційних технології щодо розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

Апробація дослідження. Основні результати дослідження обговорено на Всеукраїнській студентській конференції «Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти: психолого-педагогічний аспект» (м. Івано-Франківськ, 2023 р.), тема: «Інтеграція Lego-конструкторів для розвитку пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку», Міжнародній (заочній) науково-практичній конференції «Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти» (м. Хмельницький, 2023 р.), тема: «Інноваційні технології як засіб розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку», Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Студентська молодь у науці» (м. Хмельницький, 2024р.), тема: «Використання логічних блоків 3. Дьєнеша як умова розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку», Всеукраїнській студентській конференції «Актуальні проблеми дошкільної і спеціальної освіти: інновації та перспективи» (м. Івано-Франківськ, 2024р.), тема: «Роль батьків у розвитку творчої особистості дитини старшого дошкільного віку», XVIII Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Неперервна освіта: актуальні дискусії» (м. Ужгород, 2024р.) «Організація освітнього процесу в ЗДО як умова якісної підготовки дошкільників до школи», виступ на педагогічній раді Хмельницького закладу дошкільної освіти №1 «Капітошка» (м. Хмельницький, 2024р) на тему «Інноваційні технології для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку».

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (55 найменування), 4 додатків.

Загальний обсяг роботи – 110 сторінок, основний зміст викладено на 70 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Проблема впровадження інноваційних технологій в психолого-педагогічній літературі

Пошук способів покращення освітнього процесу, спонукає педагогів впроваджувати інноваційні технології. Поняття «інновація» походить з латинської мови і означає нововведення, зміну, оновлення, новий підхід або створення чогось якісно нового.

Сучасні дослідники розглядають поняття «інновація» у двох значеннях: «інновація як процес» та «інновація як продукт, результат».

Як свідчить аналіз наукових досліджень, активне впровадження педагогами інноваційних технологій є невід’ємною складовою майже кожного сучасного навчального закладу, у тому числі і закладів дошкільної освіти. Основне завдання, яке стоїть перед вихователем закладу дошкільної освіти – створювати всі умови для виховання, навчання та розвитку дітей дошкільного віку, використовуючи та урізноманітнюючи доцільно підібрані форми, методи та засоби навчання.

Українські науковці по-різному трактують інновації в освіті. Дослідивши поняття «інновації», ми визначаємо кілька основних підходів до визначення її сутності, у межах яких це поняття розглядається як процес, технології, продукт, новаторство (табл. 1).

Таблиця 1

Зміст поняття «інновації» у різних наукових дослідженнях

Автор	Зміст визначення
Закон України «Про інноваційну діяльність», ст. 1	«Інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [22].
О. Савченко	Процес створення, розповсюдження та застосування нововведень для розв’язання тих освітніх завдань, які вирішувались інакше [11, с. 195].
О.Попова	Процес і кінцевий результат інноваційної діяльності [45, с. 10].
Л. Даниленко	Процес, який спрямований на вдосконалення та оновлення освітньої теорії і практики та оптимізацію досягнення цілей [11, с. 195].
Л. Ващенко	Інтегрований, комплексний та цілеспрямований процес створення, поширення і впровадження інновацій [9, с.4].
В. Паламарчук	Продукт творчого пошуку, результатом якого є розвиток та втілення нових ідей та відкриття принципово нового у науці та практиці [40. с. 59].
А. Бурова	Новаторство, нововведення, створення новизни чи продукту діяльності людини, який є суспільно значущим та вирізняється власною оригінальністю [6, с. 5].
А. Підласий І. Підласий	Нововведення, що здійснюється в системі внаслідок її власних («in» – всередині) ресурсів, резервів [41, с. 2].

Проаналізувавши зміст визначень, зазначаємо, що інновація – це нововведення, процес, який має на меті оновлення освітньої теорії та практики, творчого пошуку, вирізняється власною оригінальністю та передбачає оптимізацію досягнення цілей.

Проблема використання та впровадження в практику закладів дошкільної освіти інноваційних технологій досліджена у працях Н. Гавриш, І. Дичківської, Л.Зайцевої, Н. Миськової, Л. Пісоцької, Л. Онофрійчук, Т. Поніманської, С. Сисоєвої, А. Харченко, О. Хартман та ін.

Під поняттям «інновація» в дошкільній педагогіці, І. Дичківська, розуміє оновлену форму організації інноваційної діяльності в закладі дошкільної освіти; нові комплексні професійні дії педагога, які мають на меті вирішення актуальних освітніх проблем розвитку з особистісно-орієнтованих освітніх позицій; зміни в практиці освіти; інтегрований процес створення, розповсюдження та впровадження нового практичного способу в освітній процес, результат інноваційного процесу [16, с. 12].

Актуальність інновації, вважає Л. Зайцева, визначається у нововведенні, яке максимально відповідає потребам сучасного закладу дошкільної освіти, політиці держави у справі виховання і навчання дошкільників. Актуальність залежить від важливості освітньої проблеми, вирішення якої має на меті інноваційний характер [20, с. 8].

На думку Л. Пісоцької інноваційне навчання має ставити у центр конкретного майбутнього педагога дошкільної освіти і його життєвий простір, формувати потенціал конкурентоздатного фахівця на ринку праці нині, коли змінюються пріоритети освітнього процесу і умови навчання у сучасній Новій українській школі, а відтак – і дошкільної освіти [42, с. 313].

Гуманістичну спрямованість інноваційних технологій виховання дітей дошкільного віку представила Т. Поніманська. На її думку, у процесі освоєння інновацій педагог обов'язково має розуміти нове та його створення, нетрадиційний підхід до організації освітнього процесу, творчо

підходити до вирішення питань, що виникають під час педагогічної взаємодії з дошкільнятами та їх батьками, колегами закладу [43, с. 157].

Враховуючи наведені пояснення в контексті досліджуваної проблеми, ми розглядаємо інновацію як процес оволодіння нововведеннями (новими, методами, засобами, прийомами, прийомами, процедурами тощо). Інновація характеризується пошуком, впровадженням і творчим осмисленням ідеальних методів і проектів у навчальному процесі.

Педагогічні інновації пов'язані як з загальними процесами, так і з глобальними проблемами в суспільстві. Під поняттям «інновація» розуміється нововведення в педагогічній системі, удосконалення, покращення вже запропонованого, яке і є результатом педагогічного процесу. На сучасному етапі створюється нова модель педагогіки, яка характеризується інноваційністю, тобто здатністю до оновлення, відкритістю до нового.

У педагогічній літературі «нововведення» як педагогічне поняття трактує введення нового в освітній процес [54, с. 2]. Це включає використання нових методів, способів діяльності, нових концепцій, нових навчальних програм, засобів навчання тощо. Педагогічні інновації – це зміни, спрямовані на вдосконалення та розвиток освіти та виховання [16; 18].

Найважливішими сферами інноваційних змін у системі освіти є: заклади освіти, педагоги, здобувачі освіти, освітні технології, зміст освіти, форми, методи, засоби, цілі, завдання та результати. Глибина цих перетворень дозволяє говорити про характер, якість та доцільність інновацій.

На думку А. Харченко, поняття «інновація» в педагогіці визнається як організаційна форма інноваційної діяльності; комплекс нових професійних активностей педагогів, орієнтованих на вирішення актуальних проблем виховання та навчання з акцентом на особистісно-орієнтований підхід у

освіті; змін в освітній практиці, сфері техніко педагогічних і наукових досліджень; систематичний процес розробки, поширення та застосування нових практичних інструментів, що вважаються результатом інноваційної діяльності [52, с. 135].

Сучасні вимоги неминуче підштовхують сучасних педагогів до пошуку та впровадження інновацій в освітній процес. Проте, не завжди інноваційна активність усіх педагогів характеризується успіхом. Часто це пов'язано з неправильним розумінням сутності інновації, не врахуванням чинників, що впливають на ефективність її впровадження, особливостей планування цього процесу, а також з недостатньою увагою до психологічних аспектів, з якими стикаються учасники освітнього процесу. Часто діяльність з впровадження інновацій набуває стихійного характеру та швидко втрачає свою актуальність через втрату інтересу педагогічного колективу до інноваційної роботи, що може призводити до психологічних бар'єрів. Тому важливо, щоб впровадження інновацій в освітній процес було ретельно спланованим з урахуванням психологічних аспектів реакції людини на зміни та особливостей функціонування інноваційних процесів в освіті.

Впровадження інноваційних технологій на практиці відбувається на трьох рівнях: перший рівень – загально педагогічний, який передбачає цілісний освітній процес у конкретному регіоні чи навчальному закладі, на визначеному етапі навчання; другий рівень – предметно лабораторний, має на меті використання освітньої технології в значенні окремої методики; третій рівень – локальний або модульний, який стосується окремих елементів освітнього процесу [16, с. 67].

Основні принципи, які лежать в основі впровадження інноваційних технологій у супроводі освітнього процесу, включають системність, важливість та унікальність особистості, цілісність, доцільність, практичне спрямування, емоційно-ціннісну орієнтацію, а також захист та підтримку

психічного та фізичного здоров'я [24 с. 14].

Інноваційні технології та системи виховання і навчання дітей дошкільного віку, зазначає С. Смолюк, відзначаються різноманіттям, варіативністю, унікальністю та специфікою застосування в освітньому процесі, оскільки вони відображають рівень педагогічної майстерності, креативності та творчості. Впроваджуючи інноваційні технології, педагоги орієнтують свої дії на формування у дітей значущої мотивації до пізнання, що активізує їхню пізнавальну діяльність і стимулює розвиток власних почуттів та інтересів. Чим цікавіша така діяльність, тим більший емоційний вплив вона має та тим вищий ефект досягається [47, с. 5].

Ю. Волинець стверджує, що завдання інноваційних технологій навчання передбачають формування у педагогів-дошкільників дослідницьких умінь та розвиток активної, ініціативної, відповідальної та творчої особистості. Важливу роль у професійній діяльності педагогів відіграє винахідливість, ініціатива, пошук інновацій, цікавих ідей, творчий підхід до власних розробок та їх впровадження в освітній процес, їх практична реалізація та створення відповідних умов директором закладу дошкільної освіти для впровадження інноваційної діяльності [11, с. 195].

Проаналізувавши літературні джерела, а саме [16; 17; 18], робимо висновок, що впровадження інноваційної технології в освітній процес відбувається поступово і складається з кількох етапів (Таблиця 2)

Таблиця 2

Етапи впровадження інноваційної технології в освітній процес

Етапи впровадження	Завдання
Перший етап	Знайомство з інноваційною технологією
Другий етап	Визначення завдань, передбачених законодавством

Продовж. таблиця 2

Третій етап	Пошук різноманітної інформації про інноваційну технологію, аналіз практики по впровадженню колег, відгуки, порівняння результатів.
Четвертий етап	Теоретична, методична, практична, психологічна підготовка педагогів.
П'ятий етап	Розробка методичних рекомендацій, вказівок, уточнень щодо впровадження технології.
Шостий етап	Організація впровадження інноваційної технології, контроль за процесом нововведення, внесення корективів за потреби.
Сьомий етап	Моніторинг якості впровадження інновації.

А. Дідичук стверджує, що директор закладу дошкільної освіти є ключовою постаттю, яка вирішує, чи впроваджувати заклад освіти в інноваційну діяльність. Для успішної стратегії впровадження нововведень і чіткого уявлення про їхні результати керівник закладу дошкільної освіти повинен вміти визначити мету, сформулювати цілі, розробити план реалізації, врахувати матеріальні ресурси, бути готовим подолати перешкоди, а вміло здійснювати управлінську діяльність, щоб стимулювати колектив до активної діяльності [17, с. 78].

Під час впровадження технології серед певної групи педагогів виникають психологічні перешкоди, що є звичайним явищем. Такі перешкоди виникають, коли потрібно відмовитися від традиційних методів, прийомів та засобів навчальної роботи, виходити за межі стереотипів, приймати і творчо переосмислювати точки зору, що значно відрізняються від власних. Для подолання цих бар'єрів, які ускладнюють ефективну роботу вихователів, необхідно надавати їм якнайбільше інформації, не обмежувати їх творчу діяльність та дати достатньо часу на адаптацію до

змін, адже їх впровадження у навчання та виховання дітей дошкільного віку підвищить ефективність освітнього процесу та сприятиме формуванню ціннісних орієнтацій у педагогів, спрямованих на розвиток та всебічне формування дошкільників, які здатні вирішувати різноманітні завдання у практичній діяльності.

Впровадження нових інноваційних технологій, що може призвести до значних змін, потребує визначених передумов: глибокого ознайомлення з конкретною інновацією та її особистого прийняття; підтримки з боку адміністрації; створення психолого-педагогічної експертизи педагогічних систем і нововведень; створення стимулюючого середовища та інформаційної системи для підтримки інноваційного навчального процесу (включаючи інформаційні ресурси щодо освітніх інновацій, видання програм, посібників, методичних рекомендацій); базування на базових педагогічних знаннях, традиційній науці та критичному аналізу радикальних нововведень.

Проаналізувавши дослідження Г. Бєленької [4], Н. Гавриш, Л. Козак [26], можна зробити висновок, що потреба сучасних дітей дошкільного віку передбачає організацію цікавого, проблемно-ігрового, розвивального, особистісно-орієнтованого освітнього процесу, що передбачає використанням сучасних методів та прийомів освітньої діяльності. Впровадження їх в практику роботи закладів дошкільної освіти сприяє оновленню системи освіти та забезпечує розвиток інноваційної особистості дитини [26, с. 55].

Вибір інноваційної педагогічної технології педагогом закладу дошкільної освіти залежить від сприймання і ідентифікації її з педагогом, відповідності до його особистісних якостей і психологічних характеристик, уявлення про призначення технології, володіння формами і методами та прийомами для її ефективного реалізації, акцентує увагу А. Харченко [52, с. 137].

Аналізуючи процес впровадження інновацій, можна прийти до висновку, що однією з важливих умов успішного переходу до використання нововведень у практиці закладу дошкільної освіти закладу є готовність вихователя до інноваційної діяльності на різних рівнях - від місцевого до загальнодержавного. Ефективність інновацій залежить від того, наскільки педагог розуміє практичне значення різних новацій у системі освіти на професійному та особистісному рівнях. Інновації необхідні для того, щоб заклад дошкільної освіти постійно розвивався динамічно, зберігав оптимальну відкритість у соціально-педагогічному партнерстві, орієнтувався на особистісну сутність здобувачів освіти, мав високий інноваційний потенціал педагогічного колективу та можливість бути конкурентноздатним серед інших, що сприятиме підвищенню якості освіти.

Отже, проблема впровадження інноваційних технологій різного змісту у дошкільну освіту є досить актуальною. Їх використання дасть змогу уникати зайвих труднощів під час розвитку пізнавальної активності дітей та формуванню ключових компетентностей, що визначені Державним стандартом дошкільної освіти, творчо та змістовно організувати освітню взаємодію з дітьми зі сторони педагога.

1.2. Особливості розвитку пізнавальної активності у дітей дошкільного віку

Розвиток пізнавальної активності у дітей дошкільного віку є значущим у галузі дитячої психології. Це пов'язано з тим, що активність є необхідною умовою формування психічних якостей особистості, самостійності та інтересу до пізнання нового. Активність дошкільників – це необхідна передумова для загального розвитку особистості.

Пізнавальна активність виникає з потреби в нових враженнях, яка закладена в кожній людині від народження. У дошкільному віці, виходячи з цієї потреби, у дітей розвивається бажання пізнати і відкривати якомога більше нового під час розвитку спрямованої дослідницької діяльності. Пізнавальна активність, яка сформована в дошкільному віці є ключовою силою рушійною пізнавального розвитку дітей.

Пізнавальна активність – це стан готовності організму до пізнавальної діяльності, який сприяє її виникненню та стимулює. Вона виражається у прагненні дитини формувати «образ світу шляхом орієнтовно-дослідницької діяльності», зазначає Д. Годовікова [5, с. 69]. Розвиток активності передбачає розширення кількості об'єктів, на які дитина звертає увагу, а також покращення її здатності до саморегуляції.

У педагогіці пізнавальну активність дітей розглядають як дидактичний принцип, який вимагає від вихователів такої організації освітнього процесу, що стимулює розвиток ініціативності, самостійності, креативності, а також засвоєння знань, формування необхідних умінь і навичок, розвиток спостережливості, мислення та мовлення.

Пізнавальна активність виражається у формах активації й активізації. Вона завжди співвідноситься із певним видом діяльності як динамічна умова її становлення, реалізації і видозміни, як властивість її власного руху [5, с. 69].

На думку О. Кононко, головне у розвитку пізнавальної активності – це активність і діяльність дитини, принцип активності, підхід до дошкільника, як до суб'єкта життєдіяльності необхідно враховувати педагогам закладів дошкільної освіти під час організації освітньої діяльності з ними [27, с. 3].

У всіх чинних освітніх програмах для дітей дошкільного віку, що реалізують зміст Базового компонента дошкільної освіти, значна увага приділена саме розвитку пізнавальної активності з позиції особистісного підходу до кожної дитини. Зокрема, освітня програма для дітей від 2 до 7

років «Дитина» [15], освітня програма «Впевнений старт» [36; 37; 38], програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» [50] розглядають пізнавальну активність як головний чинник розвитку дитячої особистості та індивідуальності.

Проаналізувавши дані програми, можна зробити висновок, що розвиток пізнавальної активності дошкільників висвітлені у всіх розділах та реалізується у освітніх завданнях та змісті педагогічної роботи. Наприкінці кожного розділу представлено освітні результати засвоєння змісту програми. Мета усіх програм – гармонійний, всебічний розвиток активної, творчої, індивідуальної особистості, де пізнавальна активність розглядається, як головна їх риса.

Пізнавальна активність, пізнавальний інтерес дітей розвивається згідно вікового періоду. Починаючи з народження, з кожним роком в активності дітей відбуваються значні та помітні зміни, зміст пізнавальної активності стає іншим.

Вже, на третьому році життя потреби дитини розширюються, змінюються види і форми діяльності, розвивається волюва сфера, елементи самосвідомості та свідомості, формується потреба у спілкуванні з однолітками [15, с. 19]. Пам'ять дітей фіксує набутий дитиною руховий, сенсорний, емоційний досвід. У дітей розвивається наочно-дійове мислення під час мовного та практичного спілкування з дорослим. У процесі предметної діяльності відбувається пізнання навколишнього світу. Проте, діти, ще не розуміють різниці між неживим та живим, її вони пізнають з спостережень за дорослими. У дітей з'являються відчуття, які пов'язані з виконанням різних видів діяльності, формуються передумови переходу до більш продуктивних видів діяльності: ліплення, малювання, конструювання, а також навичок музичної діяльності.

Найбільш важливим є те, що у дітей з'являється свідоме виявлення свого «Я». У цьому віковому періоді формується особистість, а головна

сфера – це спілкування з однолітками та дорослими, предметна та продуктивна діяльність з наочно-конкретним результатом.

На четвертому році життя провідними потребами дітей є спілкування, визнання з боку дорослих та ровесників, активне пізнання навколишнього світу, самостійність. У дошкільників збагачуються уявлення про різні властивості предметів найближчого оточення, їх призначення, явища навколишньої дійсності та себе.

У дітей четвертого року життя пам'ять мимовільна, має яскраво-емоційний характер. Тобто, запам'ятовується та відтворюється лише та інформація, яка засвоєна без внутрішніх зусиль. Мислення у цьому віці – наочно-дійове. Діти вирішують завдання під час дій з предметами. Під час ігрової діяльності розвивається увага. Увага дошкільників четвертого року життя є мимовільною. У дітей добре виражене прагнення до діяльності [15, с. 65].

Чуттєвий досвід дітей, що збагачується через сприймання навколишнього світу органами почуттів, є основою для орієнтувальної, пошукової та пізнавальної активностей. Чуттєві враження є основою для розвитку образного мислення і формування уявлень про світ, зафіксованих у мові. Розвинена сфера сенсорних еталонів служить необхідним ступенем до засвоєння культурних способів дії з предметами, до створення нових образів і власної творчості. Розвиток пізнавальної сфери відбувається за кількома напрямками: розширення способів і засобів орієнтації в навколишньому світі та збагачення змісту уявлень і знань про нього. Дитина навчається уважно сприймати та розрізняти ознаки і властивості предметів і явищ, такі як розмір, колір і форма [36, с. 40].

Діти четвертого року життя характеризуються допитливістю, що дає їм змогу пізнати взаємозв'язки між явищами та предметами. На думку Т. Поніманської, допитливість забезпечується спрямованістю пізнавальної активності на виявлення невідомих ознак та характеристик об'єкта, на

використання його по іншому, на взаємодію з символами та предметами. [44, с. 36].

Важливою основною діяльністю дітей середнього дошкільного віку (п'ятий рік життя) є пізнавальна активність. Важливе психічне новоутворення дітей цього вікового періоду є те, що дітей пізнавальна активність дітей поступово переходить від пізнання властивостей предметів і їх назв до співвідношення зв'язків між предметами і явищами. У дошкільників підвищується інтерес до пізнання навколишнього світу речей, причинно-наслідувальних зв'язків між подіями та явищами, вони задають дорослим багато запитань про все, що їх цікавить. Сприймання дітей вже осмислене та цілеспрямоване, мислення є наочно-образним, увага стає довільною, більш стійкою. Активно розвивається пам'ять, діти можуть запам'ятати 5–6 предметів з 10–15 запропонованих. Уява переважно носить репродуктивний характер та проявляється під час сприйняття оповідань, казок, мультфільмів, але у процесі художньо-естетичної діяльності, гри починають формуватися лише елементи продуктивної уяви. У дітей стрімко починає розвиватися самостійність та ініціативність під час спілкування з однолітками та дорослими [15, с. 124].

У цьому віці у дітей починають формуватися інтереси та вміння розуміти інших, брати участь у спільній взаємодії з дітьми та дорослим, об'єднуватись власними зусиллями для досягнення спільних цілей, оцінювати свої можливості та поважати бажання й інтереси оточуючих. Своєрідність пізнавальної активності дітей 5-го року життя полягає у забезпеченні потреби у нових враженнях, нових знаннях і нових переживаннях та забезпечуються єдністю емоційно-вольових та інтелектуальних процесів, які підвищують активність свідомості та діяльності дитини. Цей період є емоційно яскравим, цільним, наповнений новизною зустрічей з природою і людьми, відкриттям свого внутрішнього

світу психічного життя та утвердження цього відкриття для навколишніх через активну позицію «Я- сам!» [37, с. 36].

Провідною потребою дітей старшого дошкільного віку є творча активність, спілкування та творча уява. Завдяки пізнавальній активності, прагнення до експериментувань діти шостого року життя збагачують власні уявлення про навколишній світ. Пам'ять стає стійкішою. Розвиток наочно-образного мислення спонукає дітей до вирішення складних завдань з використанням узагальнених наочних засобів і уявлень про властивості явищ та предметів.

Віковий період 5-6 року життя характеризується оволодіння дітьми продуктивною активною уявою, яка стає самостійною та відокремлюється від практичної діяльності, а інколи і випереджає її. Дошкільники чітко починають розрізняти вигадане та реальне. Словник поповнюється різними частинами мови. Формується прогностична функція мислення. Завдяки їй діти бачать перспективу різних подій, передбачають власні наслідки та наслідки інших дітей [13, с. 193].

Пізнавальна активність дітей старшого дошкільного віку проявляється в їхній здатності активно взаємодіяти з навколишнім світом через різноманітні види діяльності [38, с. 46].

Розвиток пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку, її особливості представлено у дослідженнях Н. Гавриш, Л. Лохвицької, К. Крутій, В. Лозової, О. Проскури, Т. Піроженко та ін., де зазначено, що саме у цьому віці пізнавальна активність передбачає значний інтерес до отримання нових знань, вмінь та навичок, набуття життєвого досвіду, постійну потребу до накопичення та збагачення знань про навколишній світ, застосування в практичній діяльності різних способів пізнання навколишнього світу.

Дослідники використовують різноманітні методики для визначення рівня розвитку пізнавальної активності дошкільників. Зокрема, С. Ладивір

[29, с. 14], вивчаючи особливості пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку, проводила цілеспрямовані спостереження за різними умовами життя та діяльності дітей з молодшого дошкільного віку до старшого дошкільного віку. За результатами дослідження вона виділила три типи пізнавальної діяльності:

- активна пізнавальна спрямованість на навколишній світ, що проявляється постійним прагненням до нових вражень і знань. Основними її показниками є: ініціативні запитання (дорослим, одноліткам) і проблемні завдання (самому собі);

- пізнавальна спрямованість, яка проявляється лише за сприятливих умов (тобто за наявності проблем). Це участь у проблемних ситуаціях, створених педагогом або викликаних конкретними умовами діяльності;

- когнітивна пасивність означає відсутність когнітивного спрямування без спеціальної стимуляції та подальшого керівництва з боку дорослих, що дозволило б дитині зосередитися на розв'язанні за допомогою доступних засобів пізнавальних завдань. Її характеристики: відсутність інтересу та допитливості, вирішення пізнавальних завдань лише під безпосереднім керівництвом і контролем дорослого. Це відповідає трьом рівням пізнавальної активності в середині кожної вікової групи: високому, середньому та низькому.

Дослідниця підкреслила, що вирішальним чинником у формуванні пізнавальної діяльності є спілкування дітей і дорослих (педагогів і батьків), адже під час спілкування дошкільники вчаться контролювати власну поведінку, долати труднощі.

Практична дослідницька діяльність дітей є умовою для розвитку пізнавальної діяльності та просування її на вищий рівень. Вирішальним є те, що пошукова операція пройшла успішно – так проявляється новий зміст, забарвлений яскравими емоціями. Організація пізнавальної діяльності повинна базуватися на вже сформованих потребах, головним

чином на потребах у спілкуванні з дорослими: розпізнаванні дій, поведінки, суджень, думок [30, с. 15].

Науковець М. Марусинець вказує на те, що пізнавальна активність є природним виявом зацікавленості дитини до навколишнього середовища та розкривається чіткими визначеннями щодо інтересів дитини та інтенсивність її прагнень до ознайомлення з певними предметами чи явищами вказують: увага та особливий інтерес; емоційне ставлення; діяльність, що спрямована на з'ясування різних ознак предмета, його структури та призначення, а також постійний потяг діяти з ним. Діти старшого дошкільного віку розрізняють поняття зла та добра, активно стають на бік добра. У віці від трьох до шести років у дітей активно формується образне мислення, яке дозволяє уявляти різні предмети, порівнювати їх в своїй уяві. Дитина формує моделі реальності предмета, конструє його та описує [32, с. 8].

У дослідженнях І. Непомнящої зазначається, що пізнавальна активність – це та риса особистості, яка виявляється у ставленні до власної пізнавальної діяльності, забезпечує стан готовності, прагнення діяти самостійно, спрямована на те, щоб дитина засвоїла певний соціальний досвід, знання та способи діяльності, накопичені людством та передбачає власний прояв у пізнавальній діяльності. Вона проходить крізь сприйняття, мислення та запам'ятовування. Завдяки пізнавальній діяльності у дітей старшого віку розвивається мислення, що дає можливість заздалегідь передбачити свої результати, планувати їх, ставити перед собою пізнавальні задачі, шукати пояснення конкретним явищам. Власне у цьому віці вона здатна до міркувань про явища, що не мають зв'язку з її власним досвідом, проте їй про це розповідали дорослі. Дитина виконує певні дії з образами, уявляючи реальні дії з предметами, досягає певного результату, керуючись наочно-образним мисленням. Виконання дій зі знаками вимагає відволікання від реальних предметів [33, с. 23].

Характеризуючи пізнавальну діяльність дітей дошкільного віку, можна зробити висновок, що дошкільний етап є важливим етапом у розвитку мислення, уваги, уяви, пам'яті, сприймання тощо, які є основними складовими їх пізнавальної активності.

У процесі підготовки нашої роботи вагоме місце відводиться дослідницько-проектній діяльності щодо питань вивчення та впровадження інноваційних технологій в систему роботи сучасних закладів дошкільної освіти. Дане дослідження було проведено у Хмельницькому закладі дошкільної освіти № 1 «Капітошка».

Основна його мета – це пошук та вивчення досвіду педагогами інноваційних технологій, розробка матеріалів, методичних рекомендацій щодо їх використання, впровадження в освітню діяльність з здобувачами освіти, моніторинг якості інновацій.

Після проведеного дослідження, можна зробити висновок, що у Хмельницькому закладі дошкільної освіти № 1 «Капітошка» потужна матеріальна база з впровадження інновацій. Педагоги закладу активно використовують в роботі з дітьми різного віку інноваційні технології, що є успішним показником покращення можливості освітньої системи закладу дошкільної освіти для високих якісних показників здобувачів дошкільної освіти.

Щоб створити та реалізувати сучасний інноваційний простір, педагоги впроваджують в освітній діяльності такі інноваційні технології, як: логічні блоки З. Дьєнеша, Лічильні палички Кюїзенера, квадрати Нікітіних, мнемотехніка, коректурні таблиці Н. Гавриш, технологію навчання читанню Л. Шелестової, кола Ейлера, Lego-конструктор, ТРВЗ, квадрат Воскобовича, елементи пісочної терапії, елементи казкотерапії, кубик Блума, дошки Сегена. До усіх перелічених технологій розроблений у достатній кількості наочний матеріал, який відповідає усім вимогам.

Результати опитування серед педагогів закладу свідчать про те, що кожен педагог закладу активно впроваджує у власній педагогічній діяльності певну інноваційну технологію, інтегрує елементи інших інноваційних технологій в освітній процес за потреби, опираючись на рівень знань дітей та інтерес до сприйняття та опанування різних технологій (Додаток А).

Усі педагоги закладу вважають доцільним впровадження інноваційних технологій в роботу з дітьми дошкільного віку. Також 90% педагогів готові до вивчення інновацій в закладі через самоосвіту. Переважна більшість вихователів постійно самоудосконалюються, відвідують різні семінари, тренінги, майстер-класи по реалізації інноваційних технологій у межах закладу та при Комунальній установі Хмельницької міської ради «Центр професійного розвитку педагогічних працівників». Серед педагогів закладу є активні учасники-наставники різних заходів у місті по опануванню та впровадженню інновацій при Комунальній установі Хмельницької міської ради «Центр професійного розвитку педагогічних працівників», зокрема це Платформа освітніх інновацій «Творці майбутнього», Літня школа стійкості, Марафон педагогічних ідей та ін..

Вихователі закладу активно опановують різні інновації в закладі дошкільної освіти через вебінари та курси, які запропоновані сертифікованими платформами інтернет-мережі, на сторінках періодичних виданнях збірок Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Хмельницького обласного інституту післядипломної освіти, електронному журналі «Освітній фокус» Комунальної установи Хмельницької міської ради «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» відстежуються публікації педагогів щодо впровадження сучасних інноваційних технологій в роботу з дітьми дошкільного віку.

Вихователями закладу відзначено, що інноваційні технології, які вони впроваджують в роботі з дітьми покращують якість освітнього процесу, рівень знань дітей, про що свідчать результати проведеного моніторингового дослідження з дітьми.

У календарному плані вихователів старших груп систематично прослідковуються різні форми роботи, що реалізуються з допомогою інноваційних технологій щодо розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

Двічі на рік педагогами закладу проводиться моніторингове дослідження досягнень дітей, основна мета якого – дослідження рівня засвоєння дітьми знань, умінь та навичок та формування компетентностей, визначених Державним стандартом дошкільної освіти. Проаналізувавши показники дітей старшого дошкільного віку початкового та підсумкового етапів моніторингу, можна зробити висновок, що переважна більшість дітей на високому та достатньому рівні засвоїли зміст визначених програмових завдань, мають якісні показники підготовки до навчання в школі. На думку вихователів, цьому сприяють впровадження різних інновацій та їх елементів.

Узагальнюючи результати дослідження серед педагогів щодо впровадження інноваційної діяльності, можна зробити висновок, що більшість вихователів та спеціалістів закладу готові до відкритості нових знань, до опанування нових інноваційних технологій, тому що за потреби усі отримують адміністративно – методичну підтримку.

У формуванні інноваційної педагогічної культури педагогів закладу вагоме місце відводиться вихователю-методисту закладу. Проаналізувавши річний план роботи закладу, можна відмітити, що впродовж року заплановані різні форми методичної роботи: майстер-класи, семінари-тренінги, семінари-воркшопи, практикуми, представлення власного

педагогічного досвіду щодо впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти.

Зокрема: Інновації у дії. Коректурні таблиці: Н. Гавриш: варіативність використання; Патріотичне виховання на щодень. Інноваційні підходи; Розвиваємо пізнавальну активність інноваціями та ін.. Також у плані роботи вихователя-методиста відстежується робота щодо впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти. Це індивідуальні та групові консультації, методичні поради та лайфхаки щодо вибору інноваційної технології, впровадження її в освітній процес з дітьми дошкільного віку, добір методів та прийомів щодо її реалізації, враховуючи вікові та індивідуальні особливості дітей дошкільного віку.

Директор закладу завжди підтримує педагогів у збагаченні інноваційного простору закладу дошкільної освіти, стимулює їх до розвитку та пошуку тих інновацій, які забезпечуватимуть освітні потреби сучасних дітей, сприяє у матеріальному оснащенню груп, технічному забезпеченню навчально-дидактичного обладнання, що забезпечує успішне впровадження інновацій.

Детально вивчивши та проаналізувавши усі ці технології, орієнтуючись на досвід педагогів, обрали найбільш доцільні для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку – коректурні таблиці Н. Гавриш, логічні блоки З. Дьєнеша, Мнемотехніка в роботі з дошкільнятами, Lego-конструктор як засіб розвитку дітей, тому і подальшу свою роботу спланувала за ними.

Разом з вихователем-методистом О. Овчарук розробили методичні поради вихователям – початківцям щодо вибору інноваційної технології та впровадження її в освітній процес з дітьми дошкільного віку та рекомендації щодо виготовлення та використання коректурних таблиць у роботі з дітьми дошкільного віку (Додаток А).

Опрацювавши річний план закладу, провівши опитування та спостереження серед педагогів, розробила та провела майстер-клас з педагогами закладу на теми: «Як працює Lego-цеглинка?» (Інтеграція Lego-конструктора в освітній процес ЗДО) та «Математика у вимірі інновацій» (Використання логічних блоків З. Дьенеша з дітьми старшого дошкільного віку). Матеріали досліджень, орієнтовні конспекти майстер-класів, методичних рекомендацій для педагогів по використанні інноваційних технологій у Хмельницькому закладі дошкільної освіти №1 «Капітошка» подані у додатку А.

Таким чином, узагальнюючи результати проведеного дослідження у даному закладі, робимо висновок, що впровадження інноваційних технологій в освітній процес з дітьми дошкільного віку сприяє розвитку ключових компетентностей дітей, забезпечує їх всебічний розвиток, підвищує рівень креативності педагогів, стимулює їх до пошуку сучасних засобів та нових підходів у взаємодії з дітьми дошкільного віку.

1.3 Характеристика інноваційних технологій спрямованих на розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку

На сучасному етапі розвитку дошкільна освіта характеризується активним пошуком та впровадженням у практику роботи з дітьми інноваційних технологій, методик, дидактичних засобів що сприятимуть досягненню якісних показників в інтелектуальному розвитку дошкільників, створенню умов до їх особистісного розвитку, пізнавальної активності та творчої самореалізації.

Серед запропонованих технологій в інноваційному просторі дошкільної освіти одними з найбільш ефективних інноваційних технологій, що сприятимуть розвитку пізнавальної активності дітей є: Lego-

конструювання, логічні блоки З. Дьєнеша, калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей, коректурні таблиці Н. Гавриш та О. Безсонової, мнемотехніка, як технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти.

Мнемотехніка як технологія покращення засвоєння нової інформації у роботі з дітьми дошкільного віку сприяє покращенню ефективності запам'ятовування нової інформації, розвитку мовлення, розвиває комунікативні та пізнавальні здібності, творче, логічне, образне мислення, основні психічні процеси (увага, образне мислення, пам'ять) ядром яких є мова, підвищує пізнавальну активність дітей, упевненість у власних можливостях.

Г. Чепурний розглядає мнемотехніку як систему різноманітних технологій, що сприяють успішному запам'ятовуванню, збереженню та відтворенню інформації, знання про різноманітність навколишнього світу та природних об'єктів, ефективне запам'ятовування структури оповідань та сприяє розвитку пізнавальної діяльності дітей. Використання знакових аналогій полегшує і прискорює процес запам'ятовування і засвоєння матеріалу [53, с. 17].

Застосування графічної аналогії навчає дітей визначати первинні елементи та систематизувати знання, які вони отримали. Ті діти, які навчилися володіти технікою візуального моделювання, самостійно й ефективно розвиватимуть своє розуміння під час спілкування та навчання. У дошкільному віці у дітей переважає наочно-образна пам'ять, запам'ятовування, як правило, відбувається мимовільно; вони більш вправно пригадують події, предмети, факти, явища, які стосуються їх життєвого досвіду, доводить Р. Павелків [39, с. 46].

Одним з аспектів підвищення рівня розвитку пізнавальних здібностей і пізнавальної активності є діяльнісний підхід і інтеграція різних видів діяльності в освітній процес. Роль освоєння будь-якої діяльності полягає в

тому, що вона є певною практикою, тобто носить практично-продуктивний характер. Когнітивно-творчі здібності формуються в процесі діяльності, в процесі пошуків і відкриттів, здійснюваних в щоденних вправах. Мнемотехніка дозволяє використовувати як індивідуальні, так і групові підходи до вирішення різних типів завдань і цілей. Пошук аналогій і логічних закономірностей, створення асоціативних зв'язків, розвиває комунікативні та когнітивні здібності особистості.

Мнемотехніка сприяє ефективному розв'язанні зазначених проблеми формуючи відповідні навички, творчий підхід, створюючи ситуації успіху, які є найкращою мотивацією для процесу успішного запам'ятовування [3, с. 19].

Уся нова інформація, нові знання повинні базуватися на життєвому досвіді дітей. Щоб отримати бажаний результат, варто створювати асоціації з добре знайомими поняттями. Дошкільний вік – це вік образних форм свідомості, й основними засобами, якими оволодіває в цьому віці дитина, є образні засоби: сенсорні еталони, різні символи та знаки (перш за все це різноманітні наочні моделі, схеми, таблиці й інше). Мнемотехніка відіграє важливу роль у розвитку асоціативного мислення у дітей, а також сприяє покращенню зорової та слухової пам'яті, а також зорової й слухової уваги та уяви [1, с. 3].

Найбільш продуктивними методами мнемотехніки для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку Г.Чепурний вважає метод «зв'язування», тобто створення асоціативних зв'язків для об'єднання інформаційних одиниць [53, с. 32]. Метод включає такі прийоми:

– сюжет – це прийом використання казок, оповідань, притч для створення асоціативних поєднань між інформаційними джерелами. Якщо у літературному творі сюжет означає послідовність і зв'язок в описі подій з метою донесення певної інформації, то даний прийом передбачає складання

з інформаційних одиниць зв'язної розповіді, що суттєво підвищує ефективність мовлення дітей та запам'ятовування [53, с. 32]. У дошкільному віці прийом «Сюжет» допомагає розвинути та удосконалити зв'язне мовлення, сформувати асоціативне, творче і образно-логічне мислення;

– послідовні асоціації – це прийом, що має чітко визначений порядок з метою створення асоціативних зв'язків між інформаційними джерелами. Суть даного прийому передбачає формування асоціативних зв'язків на початку між першим і другим інформаційним джерелом, а потім між другим та третім для запам'ятовування чіткої послідовності інформаційних джерел. Цей прийом один з кращих для тренування пам'яті та розвитку зв'язного мовлення, логіки, творчого та образного мислення [53, с.33];

– синтез – це прийом, під час якого з метою створення асоціативних зв'язків між інформаційними джерелами, для яких не важлива послідовність, а об'єднання в єдиний інтегральний образ з спільними асоціативними зв'язками. Кількість інформації, здатної утримуватися в короткочасній пам'яті, можна збільшити через ущільнення інформаційної насиченості одиниць цієї інформації, що і пропонує прийом «Синтез»;

– рими́зація – це прийом, що передбачає створення асоціативних зв'язки між інформаційними джерелами та використання римованих (співзвучні) вірші, пісні, лічилки тощо. Даний прийом з дітьми дошкільного віку використовують для засвоєння складу числа, слів іноземної мови, вивчення віршів, скоромовок та ін.;

– послідовні асоціації – це прийом, який передбачає формування асоціативних зв'язків на початку між першим і другим інформаційним джерелом, а потім між другим та третім для запам'ятовування чіткої послідовності інформаційних джерел. Цей прийом один з кращих для тренування пам'яті та розвитку зв'язного мовлення, логіки, творчого та образного мислення;

– прийом «Першої букви» – це прийом, що має на меті створення асоціативного зв'язку між першими буквами слів для запам'ятовування та першими буквами слів спеціально створеного речення. Загальновідомим прикладом цього прийому є запам'ятовування кольорів веселки, днів тижня тощо.

Метод «перетворення» – це спосіб первинної обробки інформації, який перетворює складний для розуміння та сприйняття матеріал на такий, що легко засвоюється та відтворюється [53, с. 42]. Метод передбачає використання таких прийомів:

– аналогія – знаходження спільних ознак, властивостей, якостей інформаційних джерел, які слід запам'ятати. Використовуючи в діяльності з дітьми різноманітні вправи з пошуку аналогій, ми забезпечуємо формування міцної бази для розвитку навичок мнемотехнічних прийомів та поліпшення пам'яті. Даний прийом можна використати для таких типів аналогій: аналогія за формою, римою, кольором, загальноприйняті аналогії, аналогії за розміром, смаком та запахом, рухом, аналогії тактильні, суміжні аналогії, аналогії за звуком, адже до будь-якого слова можна підібрати безліч аналогій за різним типом.

– піктограма – схематичне зображення образними, буквеними, цифровими піктограмами абстрактної або образної інформацію, яку потрібно запам'ятати. Загальновідомо, що образна пам'ять зазвичай набагато потужніша за словесно-логічну. За правилом використання прийому піктограма, важку для сприймання інформацію зобразити у вигляді легких для запам'ятовування одиниць чи малюнків, то це суттєво поліпшить засвоєння нової інформації. Такий прийом найефективніший для запам'ятовування віршів, скоромовок, формул, правил, текстів для переказу тощо. Для даного прийому можна використати такі варіанти: діти диктують слова, вихователь записує їх піктограмами, після запису діти дізнаються і називають слова; вихователь диктує слова, а діти замальовують їх

пiктограмами. Пiсля запису перевiряють. Варто зазначити, що застосування даного прийому викликає позитивнi емоцiї, розвиває мовлення, творчi здiбностi, цiкавий для бiльшостi дiтей.

– трансформацiя – перетворення об'єктiв, якi необхідно запам'ятати, на iншi за значенням та образом. Даний прийом використовується тодi, коли неможливо зiбрати аналогiю до слова, образу чи означення. Асоцiацiї, що виникають пiд час вивчення трансформованих образiв, мають бути чiткими та однаковими для сiх дiтей. Наприклад, пiд час ознайомлення дiтей з буквами, їх можна трансформувати в образи. Буква «А» – в автобус, букву «О» – в окуляри та iн.

– стенографiст – запам'ятовування та запис текстової iнформацiї за допомогою особливих знакiв, окремих позначок, ключових букв, особливих знакiв та iнших видiв скорочень. Цей прийом ефективний для запам'ятовування вiршiв, текстiв та iншої iнформацiї. Варто зазначити, що ефективно використовувати цей прийом разом з прийомом пiктограми.

– синтез – об'єднання iнформацiйних одиниць, не зважаючи на їх послiдовнiсть, у єдиний образ з спiльним асоцiативним зв'язком;

– сюжет – створення асоцiативних зв'язкiв мiж iнформацiйними одиницями, включаючи їх у сюжет розповiдей, оповiдань, казок тощо; послiдовнi асоцiацiї – створення асоцiативних зв'язкiв мiж iнформацiйними одиницями, якi передбачають створення послiдовних асоцiативних зв'язкiв. [3; 53].

– неологiзм – це прийом, пiд час якого для лiпшого запам'ятовування та вiдтворення iнформацiї (слiв, букв, символiв) створюються новi слова, термiни, поняття, словосполучення. Сьогодні у нашої мовi iснує безлiч неологiзмiв (нових слiв та словосполучень), тому, коли при запам'ятовуваннi та розповiдi необхідної iнформацiї слова важко асоцiюються, проблему можливо розв'язати за допомогою створення нового слова. Наприклад, ознайомлюючи дiтей з буквами, важко дiбрати слова на

букву «И». Тому, вигадавши образ казкового чоловічка на ім'я Ич, ми створюємо неологізм який допоможе відтворити букву «И».

– цифро образ – це прийом асоціативного зв'язування певних образів або системи образів з цифровою інформацією, яку необхідно запам'ятати. Під час ознайомлення з числами у закладах дошкільної освіти дітям пропонують звернути увагу на схожість кожної цифри з відповідними об'єктами (образами). Потім з цих образів доречно складання різних історії, які, запам'ятаються та відтворюються легше, ніж звичайна цифрова інформація [53, с. 59].

Використання в освітній діяльності дошкільників логічних блоків, що були розроблені угорським математиком та психологом, автором методики «Нова математика» Золтаном Дьєнешем, є одним з найпродуктивніших підходів до досягнення якості освітнього процесу за освітнім напрямом «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі», розвитку пізнавальної активності дітей, оскільки задовольняє потреби дошкільнят бути активними та безпосередніми діячами, дослідниками, експериментаторами в сенсорно-пізнавальній, логіко-математичній та дослідницькій діяльності.

Впродовж останніх років цей матеріал здобуває все більшу популярність серед педагогів нашої країни. Досвід вихователів закладів дошкільної освіти підтверджує, що логічні блоки є ефективним ігровим матеріалом для роботи з дітьми дошкільного віку.

Набір логічних блоків З. Дьєнеша складається із 48 геометричних фігур різного кольору (синій, червоний, жовтий), розміру (малі, великі), форми (квадратну, круглу, трикутну, прямокутну), товщини (товсті, тонкі). У ньому немає однакових двох фігур, для кожної характерними є чотири властивості, які зазначено вище. Власне разом із відповідними логічними блоками доречними у роботі педагога буде використання карток з зображенням умовних позначок позначок, на котрих умовно встановлені властивості блоків (форма, колір, товщина, розмір).

Використання таких карток-позначок має на меті розвиток у дітей відповідної здатності до моделювання та заміщення властивостей, вміння декодувати та кодувати інформацію про них. Розвиток цих вмінь реалізується під час виконання різних дій предметно-ігрового змісту. В результаті пошуку блоків із властивостями, які вказані на картках, діти оволодівають вмінням декодувати інформацію про них. Окремо відкладаючи картки-позначки, що описують властивості блока, діти створюють певну його модель. Картки-позначки дають їм можливість перейти безпосередньо від мислення наочно-образного до наочно-логічного, а картки із «запереченням» являються певним містком до розвитку словесно-логічного мислення [51, с. 2].

Зазначена технологія є комплексною, тобто у процесі різних видів діяльності у дітей не тільки закріплюються певні уявлення про ознаки предметів, фігур, формуються відповідні розумові дії, а й безпосередньо розвиваються складові інтелектуальної сфери: пам'ять, мислення, уява, увага, мовлення. В процесі вправлянь з блоками дошкільник навчається складати певні висловлювання з такими сполучниками як «і», «або», часткою «не». За допомогою блоків проводять навчання дітей, що пов'язане із розв'язуванням задач логічного спрямування.

Важливою під час роботи є створена відповідна ситуація успіху та підтримка навіть незначних досягнень дитини. У випадку коли дитина допускає помилки, необхідно давати їй можливість самостійно виправляти їх, надаючи допомогу через запитання: «Як?», «Де?», «Звідки?» та інші.

Досить корисно, щоб сам дошкільник, що повільно оперує своїм власним логіко-математичним досвідом, самостійно ставив запитання подібні тим, які пропонує вихователь. На дані запитання можуть відповідати, як дошкільники, так і сам педагог. У тому випадку коли дитина відчуває великі труднощі, дорослий має сам запропонувати варіативність вирішення завдань, надаючи при цьому детальні пояснення вирішення.

Власне, саме в спільній діяльності з дитиною педагог може виявити відповідний стан логіко-математичного досвіду дитини та мотивувати зацікавленість до логіко-математичних ігор. Спільна діяльність дитини та вихователя сприяє розвитку нею пізнання залежностей та зв'язків, у побудові не складних логічних висловлювань [51, с. 3].

У дослідженнях Г. Володіної, зазначається, що використання логічних блоків З. Дьєнеша є доцільним для ознайомленні дітей з геометричними фігурами та формами предметів, так як вони представляють собою еталони фігур (круг, квадрат, рівносторонній трикутник, прямокутник) [31, с. 27].

Зазначена технологія є комплексною, тобто у процесі різних видів діяльності у дітей не тільки закріплюються певні уявлення про ознаки предметів, фігур, формуються відповідні розумові дії, а й безпосередньо розвиваються пам'ять, мислення, уява, увага, мовлення. За допомогою блоків проводять навчання дітей, що пов'язане із розв'язуванням задач логічного спрямування. Всі ігрові вправи та ігри з блоками Дьєнеша логічного характеру поділено на чотири групи: розвиток вміння порівнювати певні предмети відповідно до їх властивостей; розвиток відповідного вміння абстрагувати та виявляти певні властивості; розвиток здатності до логічних операцій та дій; розвиток дій узагальнення та класифікації.

Кожна окрема гра передбачає проведення її у трьох варіантах різного ступеня складності: під час першого варіанту розвиваємо у дітей вміння оперувати однією властивістю, тобто узагальнення, класифікація, абстрагування предметів відбувається на її основі; другий варіант забезпечує відповідний розвитку у дітей оперування двома властивостями; третій варіант забезпечує у дітей розвиток уміння оперувати трьома властивостями.

Для розвитку у дітей вміння самостійно аналізувати завдання, знаходити шляхи вирішення та здогадуватися, педагог використовує

різноманітні прийоми дидактичного супроводу, такі як висловлювання дітей, ігрові ситуації, пояснення та нагадування. З дітьми молодшого та середнього дошкільного віку впроваджується ігрова мотивація, а для дітей старшого дошкільного віку додається елемент змагання (хто швидше знайде, складе, виконає). Дітям даються інструкції: цілісні для старших дітей і поетапні для молодших. Пояснюються важливість пошукового підходу, використовується система навідних запитань, а також діти складають словесні звіти про виконання завдань. Обов'язковими є контроль за виконанням завдань і оцінка правильності або помилковості їх виконання [49, с. 190].

Основним методичним принципом у використанні блоків Дьєнеша є їх багаторазове повторення, оскільки діти засвоюють новий матеріал по-різному.

Укладачі парціальної програми інтелектуального розвитку дітей раннього та передшкільного віку «Інтелектуальна мозаїка» Л. Зданевич, Н. Миськова, Л. Пісоцька та С. Таранціца, вказують, що матеріал вивчається невеликими частинами і обов'язково повторюється, закріплюється на наступних заняттях, що передбачає збагачення, уточнення та систематизації знань. Досить важливо організовувати повторення матеріалу, поєднуючи його із новими знаннями, що дає змогу не лише поглибити знання, але й по-новому їх осмислити.

Кожне завдання з використанням логічних блоків З. Дьєнеша опирається на такі принципи: від простого до складного; опори на інтерес дітей молодшого дошкільного віку; психологічного комфорту дітей; позитивної оцінки досягнень дитини [26, с. 5].

Продуктивність впровадження вправ та ігор з використанням логічних блоків З. Дьєнеша безпосередньо досягається тільки спільною роботою вихователя з дитиною, створенням мотивації до фантазування та вигадкування дитиною нових сценаріїв гри.

Враховуюче вище викладене, можна констатувати наступне: використання в освітній діяльності дошкільників блоків Дьенеша є одним з продуктивних підходів до досягнення якості пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку, оскільки задовольняє потреби дошкільнят бути активними та безпосередніми діячами, дослідниками, експериментаторами в різних видах діяльності.

Конструктор Lego – це не просто яскрава іграшка, а цілісний методичний комплекс, що надає педагогам широкі можливості його інтегрування в освітній процес закладів дошкільної освіти. Lego-технологія поєднує елементи гри та конструювання, формуючи педагогічну систему, яка використовує моделі реального світу і предметно-ігрове середовище для ефективного навчання та всебічного розвитку дітей. Головною перевагою є можливість комплексно інтегрувати Lego-конструювання в освітній процес, сприяючи формуванню компетентностей, передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти, а також розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

Під час роботи з конструктором Lego у дітей формується вміння взаємодіяти один з одним, працювати в парі, команді, домовлятися, спільно шукати правильне рішення, підтримувати один одного, радіти успіхам та досягненням кожного.

Використання Lego-конструктора в закладах дошкільної освіти забезпечує збагачення емоційного та чуттєвого досвіду розвитку мовлення, мислення, пам'яті, уваги, допитливості, винахідливості, логічного мислення, розвитку рухової та пізнавальної активностей дошкільників. Використовувати у роботі з дітьми педагоги можуть всюди – у Lego студії, у груповій кімнаті, на прогулянці, в спортивній та музичній залах та ін. Важливою умовою під час ігор з Lego-конструктором є динаміка та рухова активність дітей, вони можуть сидіти, стояти, ходити та обов'язково використати у грі побудовану споруду. Тривалість ігор конструктором Lego

залежить від інтересу дітей, важливо дати дітям насолодитися цим процесом.

Вплив конструктивної діяльності на розумовий розвиток дітей досліджував О. Лурія, який довів, що вправи з конструювання значно впливають на розвиток дитини, докорінно змінюючи характер її пізнавальної діяльності [10, с. 7].

Конструктивна діяльність має важливу роль в освітньому процесі ЗДО та є складним пізнавальним процесом, який сприяє інтелектуальному розвитку дітей. Вона допомагає дитині отримувати практичні знання, навчатися виділяти суттєві ознаки, а також встановлювати взаємозв'язки між елементами та предметами. Саме тому, використовуючи Lego-конструктор, інтегруючи його в різні види діяльності педагоги сприяють інтеграції різних видів діяльності, що забезпечує розвиток пізнавальних здібностей та пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

Впровадження в освітню діяльність закладів дошкільної освіти елементів Lego-конструктора педагогами передбачає реалізацію таких завдань: виховувати у дітей всебічне розуміння навколишнього середовища, що охоплює сфери взаємодії людей, природи та предметів; збагачувати базові знання з основ математики; навчити дошкільнят основним прийомам і способам конструювання різноманітних моделей із компонентів Lego; розвивати загальні навички, такі як виконання завдань, пов'язаних із конкретними цілями; заохочувати до продовження розпочатої роботи разом з дорослими та однолітками; планувати діяльність; аналізувати та оцінювати результати; розвивати дрібну моторику, розвивати зорово-моторну координацію та підтримувати правильну поставу; створити середовище, сприятливе для активного розвитку всіх пізнавальних процесів, зокрема конструктивного мислення, репродуктивної та творчої уяви, образної та словесно-логічної пам'яті; розширити активний словниковий запас дошкільників з одночасним формуванням зв'язного мовлення та

навичок вербального та невербального спілкування, розвивати ініціативність, самостійність активність, наполегливість [10, с. 8].

Вихователь закладу дошкільної освіти відіграє важливу роль в організації ігрової діяльності з Lego-конструктором. Як зазначають О. Галан та Т. Богдан, вихователь виступає партнером дитини, надає їй підтримку та за потреби допомагає їй знайти відповідь на запитання. Він мотивує дитину до самостійності та спонукає до дій різними видами конструкторів відіграє важливу роль в організації освітньої діяльності з Lego-конструктором. Протягом усього заняття педагог перебуває поруч з дитиною, ставить запитання, цікавиться її успіхами і акцентує увагу на розв'язанні конкретних задач. Така взаємодія між дорослим і дитиною створює довірливу атмосферу, що сприяє вирішенню проблемних завдань, формуванню вміння слухати та чути як дорослих, так і однолітків, розвитку мовлення, а також уміння висловлювати свої думки й поважати думки оточуючих [46, с. 15].

Крім ігрової діяльності з дітьми, Lego-конструктор також варто інтегрувати під час занять з усіх освітніх напрямів, передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти. Сучасна дошкільна освіта має спрямуватись не на формування окремих компетентностей, а на їх інтеграцію, а Lego-конструктор – засіб її реалізації.

Як зазначають Н. Гавриш та О. Безсонова, коректурні таблиці – це ефективний освітній засіб вправлення дітей, який має на меті закріплення знань, умінь та навичок; досить поширений серед вихователів ЗДО нашої країни. Їх використання належить до багатофункціональних засобів навчання [13, с. 5].

Коректурні таблиці представлені інформаційно-ігровим полем, яке містить різну кількість клітинок(від дев'яти до двадцяти п'яти), які заповнені предметними картинками (можуть бути також таблиці окремо з цифрами або буквами, або цифрами і буквами). За змістом картинки

добираються відповідно певної тематики, їх тематична палітра широка, у кожній віковій групі вона збільшується та змінює своє змістове наповнення [13, с. 13]. Рекомендується пронумерувати і підписати кожну клітинку – це значно розширює можливості освоєння коректурної таблиці. Діти мимовільно запам'ятовують надруковане слово та цифри. Завдяки системному використанню цих таблиць, діти вчаться «зчитувати» друковані слова, співвідносити їх з буквеним образом, що забезпечить ознайомлення з буквами та швидке навчання читанню, а в майбутньому і техніку читання на основі розпізнавання раніше вивчених слів.

Коректурні таблиці використовують для реалізації інтелектуальних, пізнавальних, мовленнєвих завдань, формування логіко-математичних та сенсорно-пізнавальних здібностей, розвитку уваги, спостережливості, пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Їх використання можливе у спільній партнерській взаємодії, що забезпечує розвиток соціальних навичок дітей, їх соціальну взаємодію; під час розвивальної гри, яка є потужним інструментом для досягнення визначених освітніх цілей; під час інтегрованих занять: на початку – щоб активізувати психічні процеси дітей та зацікавити їх пізнавальною діяльністю, в основній частині для збагачення та уточнення інформаційно-пізнавальної активності дітей. Діяльність з коректурними таблицями можна організовувати з однією дитиною, в парах, в командах, а також, з цілою групою дітей.

Н. Гавриш зазначає широкий розвивальний зміст коректурних таблиць, підкреслює їх значущість та стверджує, що кожна пронумерована та підписана друкованим шрифтом клітинка коректурних таблиць сприяє мимовільному запам'ятовуванню дітьми цифр та образів друкованих слів. Систематичне використання коректурних таблиць в освітній діяльності з дітьми дошкільного віку формуватиме вміння у дітей зіставляння образу слова з буквеним виразом. Це у шкільному навчанні активізує якість

техніки читання, яка базуватиметься на розпізнаванні засвоєних раніше друкованих слів [14, с. 22].

У своїх дослідженнях О. Хартман та Н. Гавриш, виділяють принципи ефективного використання в роботі з дітьми, що дають можливість перетворити навчання на цікаву, активну та змістовну гру: принцип багатоваріантності, що передбачає спрямування дітей на пошук різноманітних варіантів правильного вирішення, а не задоволення єдиним, очевидним; принцип радісного навчання, що вимагає створення доброзичливої, психологічно комфортної атмосфери, насиченої радістю відкриття, успішного розв'язання завдань; принцип партнерства, що має на меті взаємну зацікавленість, рівноправне коло дорослих та дітей, об'єднаного лише прагненням спільного пошуку та відкриття істини [12, с. 5].

Коректурні таблиці позитивно впливають на мовленнєво-інтелектуальний розвиток дітей та реалізують їх особистісний потенціал у площині особистісних якостей. Під час роботи з ними діти актуалізують раніше сформовані уявлення, вчать виокремлювати істотні властивості та ознаки явищ чи предметів, вправляються в узагальненні, класифікації, порівнянні предметів чи явищ.

Визначаючи науково-теоретичні засади технології інформаційно-ігрової творчості на основі використання коректурних таблиць, науковець Н. Гавриш сформулювала такі стартові положення:

1. Дитина здатна розуміти набагато глибше та більше, ніж уявляють дорослі. Вона розумна на стільки, наскільки ми їй дозволяємо бути. Дорослі відповідають за широту її пізнавальних горизонтів.

2. Кожна дитина має природою закладений творчий початок, якому треба допомогти розкритися. Творчий шлях – шлях численних спроб та помилок з їх обов'язковим подальшим виправленням самою дитиною.

Намагання дорослого полегшити цей шлях позбавляє дитину стати творцем свого життя.

3. Дитина дошкільного віку мислить переважно образами, вона синкретична за своєю природою. Тому тільки максимальне унаочнення та багатоканальність навчально-пізнавального процесу робить його ефективним.

4. Дитяча гра задає надзвичайне розвивальне середовище, в якому особистість дитини розкривається повноцінно. На початковому етапі освоєння світу не можна мінімізувати гру за рахунок інших видів діяльності.

5. Дитина любить, коли її слухають, поважають, рахуються з нею.

З огляду на складові процесу засвоєння дітьми життєвих уявлень та абстрактних понять (чуттєве сприймання очевидних ознак, властивостей предметів чи явищ; актуалізація раніше сформованих знань; створення умов для розвитку когнітивної діяльності, яка спрямована на виділення істотних ознак; узагальнення та створення короткого опису основних характеристик або суті явища з наступним позначенням його терміном, який найбільш точно передає його значення; організація закріплення та використання засвоєнних понять у подібних і нових ситуаціях) дає можливість переконатися в необхідності унаочнення процесу пізнання, що і забезпечують коректурні таблиці [13, с. 11].

Отже, для підвищення якості дошкільної освіти, забезпечення умов розвитку особистості, розвитку пізнавальної активності, формування усіх компетентностей дошкільника, педагоги мають постійно знаходитись в активному пошуку саме тих інноваційних технологій, що допоможуть реалізувати систему діяльнісного підходу у роботі з дітьми дошкільного віку. Досвід впровадження запропонованих технологій підтверджує те, що вони продуктивно сприяють розвитку пізнавальної активності дітей,

інтелектуально-мовленнєвого розвитку та усіх психічних процесів дітей дошкільного віку.

РОЗДІЛ 2

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Інтеграція Lego-конструкторів для розвитку пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку

Метою інтегрування в освітній процес конструктора LEGO є створення мотивації у старших дошкільнят до навчання, активності дітей під час освітнього процесу, розвитку психічних процесів та пізнавальної активності. Використання LEGO-цеглинок дає позитивні результати при опануванні дітьми завдань, передбачених освітніми програмами розвитку, через які реалізується Державний стандарт дошкільної освіти, сприяє розвитку їх інтелекту, набуттю знань, умінь та навичок, а також практичної діяльності, які виступають критерієм сформованих компетентностей.

Для реалізації освітнього напрямку «Особистість дитини», інтегруємо Lego-конструктор у фізкультурні заняття для виконання основних рухів та виконання комплексу загальнорозвиваючих вправ, програвання рухливих ігор та руханок.

Під час формування здоров'язбережувальної компетентності, використовуємо різні цеглинки-Lego у інтерактивних, дидактичних, сюжетних іграх, ігрових вправах, а також доцільним є їх використання для самомасажу, гімнастики для очей, пальчикової гімнастики, елементів психогімнастики. Зокрема, з їх допомогою вчимо дітей диференціювати поняття «безпечне» та «небезпечне», закріплюємо знання про правила поведінки з незнайомими людьми, речовинами та предметами, пожежної безпеки та ін., розрізняти корисну та шкідливу їжу, правила догляду за власним тілом. Цікаво використовувати цеглинки також під час ранкового кола/ранкового прийому з дітьми, за допомогою яких вони визначають та презентують власний настрій. Пропонуємо дітям цеглинки кількох кольорів, заздалегідь визначивши, що символізує кожна. Наприклад: червоний – сумний, жовтий – радісний, зелений – здивований та ін.

Реалізуючи освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», використовуємо Lego-конструктор в роботі з дітьми з метою формування у них вміння реалізовувати творчі задуми з перетворення предметів довкілля з використанням різних матеріалів. З допомогою конструктора діти вчаться відтворювати різні об'єкти навколишнього світу, вчаться виокремлювати їх складові, співвідносити їх за формами та розмірами, оцінювати власну роботу та роботу своїх однолітків, виправляти помилки, вносити корективи, що і передбачає предметно-практична, технологічна компетентність. Для формування сенсорно-пізнавальної та логіко-математичної компетентності дітей, варто інтегрувати Lego-конструктор під час занять та в ігровій діяльності старших дошкільнят. Зокрема, використовуючи Lego-цеглинки, поглиблюємо знання дітей про колір, форму величину, вчимо дітей порівнювати предмети за величиною, довжиною, шириною, товщиною.

Розвивати лічильну діяльність також варто використовувати Lego-цеглинки, а також вправляти у розв'язуванні задач та прикладів. Для вміння

орієнтуватися на площині аркуша паперу, використовуємо Lego-цеглинки різного кольору та з різною кількістю штирів, даючи дітям чітку вказівку яке місце займе кожна цеглинка. Наприклад: цеглинку жовтого кольору, яка має чотири штирі покладіть у верхньому лівому кутку аркуша, поруч з нею покладіть таку ж цеглинку, але синього кольору, між ними розмістіть цеглинку білого кольору, яка має на два штирі більше.

Щоб закріпити знання дітей про геометричні фігури, викладаємо з дітьми їх з допомогою конструктора, потім перетворюємо їх на певні предмети, додаючи або забираючи певну кількість цеглинок з обов'язковим обігруванням в кінці.

Використовуючи Lego-конструктор під час занять з сенсорно-пізнавального розвитку та у повсякденному житті, ми розвиваємо у дітей вміння знаходити різні варіанти логіко-математичних завдань, аналізувати, групувати предмети, здійснювати серіацію, що передбачає освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» Базового компоненту дошкільної освіти.

Організовуючи освітній процес з освітнього напрямку «Дитина в природному довкіллі», Lego-конструктор інтегруємо як у спеціально організовані заняття, так і в впродовж дня. Зокрема, вивчаючи природу Космосу, діти зможуть змодельовати модель Землі – глобус з Lego-цеглинок, викласти Сонячну систему, як частину Всесвіту. Конструктор є відмінним засобом для групування за істотними ознаками об'єктів рослинного та тваринного світу. Наприклад: червоними цеглинками накриваємо кущі, зеленими – квіти, жовтими – дерева та ін..

Для формування навичок, орієнтованих на сталий стиль життя доцільним буде використання різнокольорових цеглинок під час дидактичних ігор та вправ щодо економного та раціонального використання води, паперу, електроенергії: «Заощадлива Lego-цеглинка», «Граємо по новому» та ін.. Варто зазначити вдале поєднання конструктора Lego з

вправлянням навичок по сортуванню сміття, де кольори цеглинок або складені з них різні герої відповідатимуть за сміттєві контейнери для сортування.

Для збору макулатури дітьми та використаного паперу у групі вдалим методом буде створена споруда «Паперожуйчик» з конструктора, яку діти обігруватимуть впродовж дня.

Наступний освітній напрям «Гра дитини» передбачає здатність дитини до вільної, насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та особистісного розвитку через прагнення дитини до участі в житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі [2, с. 14].

Тому Lego-конструктор є ефективним інструментом для організації усіх груп ігор. Організовуючи сюжетно-рольові та сюжетно-відображувальні ігри, з цеглинок різного розміру, форми, тематичних конструкторів-Lego будуємо споруди та об'єкти спільно з дітьми, які мають схожість з об'єктами в реальному житті, відповідно тематики гри «Дитячий садок», «Школа», «Поліклініка», «Банк», «Супермаркет» та ін., обігруємо їх, Lego-цеглинки можуть слугувати в якості предметів-замінників.

Під час організації конструктивно-будівельних ігор спонукаємо дітей до прояву творчості, ініціативності, винахідливості в процесі будівництва споруд з різних видів конструктора Lego, заохочуємо до використання в інших видах ігор. Орієнтовний перелік тем: «Вулиця міста», «Ігровий майданчик», «Бібліотека», «Театр» тощо.

Також цеглинки-Lego варто використовувати для створення декорацій та костюмів під час організації театралізованих ігор, створення різновиду театру на цеглинках-Lego.

Організовуючи дидактичні ігри, цеглинки-Lego застосовуємо з метою розвитку вмінь використання логічних прийомів, пов'язаних з формуванням

понять сортування за розміром, розташуванням в просторі, а також найпростіші усні обчислення, для здійснення вибору у іграх про навколишнє середовище. У рухливих іграх, вони можуть використані в ролі атрибутів під час організації доріжки перешкод, ігор атракціонів «Перенеси цеглинку», «Хто збере більше цеглинок», за столом «Не впусти цеглинку», «Задуй цеглинку у ворітця» та ін. Під час кінезіологічних вправ та ігрових вправ на розвиток взаємодії та партнерства цеглинки-Lego інтегруємо у таку орієнтовну тематику: «Дзеркальне малювання», «Ребро, кулак, долоня», «Не дай цеглинці впасти» та ін..

Шляхи інтегрування конструктора-Lego в освітній напрям «Дитина в соціумі» мають на меті актуалізацію знань дітей дошкільного віку про Батьківщину, родину, рідне місто, включення в ігрову діяльність з організації системної та планомірної роботи з національно-патріотичного виховання дітей. Тематичні конструктори Lego будуть доцільними в осередках національно-патріотичного виховання, де діти зможуть використати його під час організації діяльності «Іграшки, що надають сили». Орієнтовною тематикою створення таких іграшок є «Бавовнятко», «Песик Патрон», «Карта України», «Киця-Захисниця» та ін.. Також цеглинки-Lego добре слугуватимуть під час проведення інтерактивних ігор та вправ для здійснення вибору як результату сформованості соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Інтеграція конструктора-Lego в освітній напрям «Мовлення дитини» передбачає складання речень за картинками з допомогою цеглинок, визначення кількості слів у ньому, а також вміння здійснювати звуковий аналіз слів, визначаючи голосні та приголосні звуки, на позначення яких використовуємо цеглинки різних кольорів (голосні – червоний, приголосні тверді – синій, приголосні пом'якшені – зелений). Під час складання різних видів розповідей використовуємо різні за кольором цеглинки на позначення предметів та викладання їх на аркуші паперу. Складаючи розповідь, дитина

позначає цеглинкою відповідного кольору певний предмет в реченні, що дасть змогу запам'ятати розповідь від початку до кінця. Даний прийом можна також використовувати під час переказу оповідань та казок. Реалізуючи варіативну складову БКДО «Мовлення дитини», вивчаючи з дітьми літери, пропонуємо їх викладання з цеглинок, а згодом і невеликих прочитаних слів.

Для реалізації освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтва», інтегруємо Lego-конструктор у заняття з художньо-продуктивної діяльності, зокрема пропонуємо дітям використання цеглинок для створення образів у техніці малювання, ліпленні та аплікації. Зокрема, на заняттях з малювання пропонуємо орієнтовні завдання: «Перетвори цеглинку» – за допомогою цеглинок діти роблять штамп фарбою на аркуші паперу, розглядаючи у ній певний предмет чи зображення, перетворюють її у нього, домальовуючи необхідні деталі, «Цеглинка-мальованка» – дітям пропонуються предметні зображення, які вони мають відтворити на папері з допомогою цеглинок прийомом штампування та ін.. На заняттях з ліплення Lego можна використовувати їх допоміжний матеріал у створенні певних образів, доповнюючи їх пластиліном та іншими деталями. Орієнтовані тематики: «Лялька-втішалочка», «Казковий герой», «Прикраси на ялинку» та ін.. На заняттях з аплікації продовжуємо та удосконалюємо навички роботи з різними матеріалами, зокрема з цеглинками, прикрашаючи та оздоблюючи ними різні вироби, стимулюючи дітей до самостійного обґрунтування власного вибору. Орієнтовні тематики: «Запрошення на свято з Lego», «Щастя Вам у Новому році», «Lego- вечірка».

Під час музичних занять з допомогою Lego-цеглинок розвиваємо у дітей відчуття ритму, використовуємо їх для музичних інструментів, створених власноруч, під час театралізованої діяльності створюємо декорації та костюми, а також різновид театру на цеглинках-Lego. Різноманітність ігрових завдань з використанням Lego-конструктора та

інтегрування його в різні види діяльності дітей дошкільного віку наведено у додатку Б.

Отже, розвиток пізнавальної активності старших дошкільників через інтеграцію Lego-конструктора в освітній процес є тим механізмом, який дозволяє ефективно зреалізувати її розвиток.

2.2. Впровадження коректурних таблиць для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку

Впровадження коректурних таблиць для дітей старшого дошкільного віку сприяє розвитку уваги, логічного мислення, пізнавальної активності, забезпечує стійкий інтерес до інтелектуальної діяльності через аналіз та систематизацію інформації, яка у них закладена.

Щоб коректурні таблиці були продуктивними в роботі з дітьми, викликали інтерес та бажання працювати з ними потрібно забезпечити дотримання певних рекомендацій їх виготовлення та використання. Проаналізувавши досвід О. Безсонової, Н. Гавриш, О. Хартман та інших щодо теоретичних засад та методичних рекомендацій до коректурних таблиць у першому розділі роботи та власної педагогічної діяльності по їх впровадженню, дають можливість сформулювати низку правил та рекомендацій для самостійної розробки та виготовлення їх педагогами:

1.Зображення на демонстраційних та роздаткових таблицях мають бути предметними, чіткими, великими, реальними, доступними розумінню для забезпечення ясності та чіткості сприйняття завдання дітьми.

2. Кількість зображень на таблиці у старшій групі 20, максимально – 24/25.

3. Добір зображень має відбуватися обов'язково так, щоб стимулювати пізнавальну активність дітей, їх розумову активність, активізувати психічні процеси, а не за принципом простого лінійного

групування. Наприклад, до теми «Тварини», пропонується підібрати зображення тварин різних широт, їх житло, спосіб живлення, люди яких професій доглядають за тваринами, яку користь приносять тварини для людей, мам та їх дитинчат. Таким чином, під час використання з дітьми даної таблиці ми не тільки розширюємо уявлення дітей про тварин, а й маємо можливість забезпечити формування системного співіснування тварин та людей в різноманітних її взаємозв'язках.

4. Варіанти роботи з коректурною таблицею: педагог називає завдання чи запитання, діти виконують його, коментують власне виконання. При потребі педагог дає коментар, це може бути додаткова інформація, уточнення, пояснення тощо). Основне завдання тут полягає в тому, щоб знайти правильне слово завдяки слуховому та зоровому сприйняттю; педагог пропонує завдання та запитання на окремих картках, які зображені за допомогою символічних знаків. Завдання дітей полягає у знаходженні у таблиці правильної відповіді, а також виконання додаткових завдань (розфарбувати, накрити, порахувати, співвіднести тощо).

5. Пропоновані педагогом завдання чи запитання мають передбачати не одиничну, а множинну, багатоваріантну відповідь, що спонукатиме дітей до роздумів, творчих пошуків. Варто слідкувати за тим, щоб не було перевтоми дітей, чергувати запитання та завдання від розгорнутих відповідей до виконання швидких, інтелектуальних завдань.

6. Щоб підсилити розвивальний характер завдань, потрібно добирати такі запитання, які стимулюватимуть дитину до пошуку правильної відповіді, враховуючи безліч варіантів, а не просто констатувати очевидний факт.

7. Також коректурні таблиці є ефективним методом, щоб зацікавити дітей перед заняттям, «включити» їх увагу. Таблиці слід використовувати на початку заняття, як створення проблемної ситуації, пошук різних шляхів для її вирішення.

Згідно методичного забезпечення освітньої програми «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку розроблено коректурні таблиці для дітей старшого дошкільного віку [12], у яких на відмінну від традиційної методики, запитання та завдання згруповані за основними галузями знань (математичні, природознавчі, мовленнєві, художні, соціальні та психологічні), що сприятимуть розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

Способи організації дітей під час діяльності з коректурними таблицями можуть бути різними: індивідуальні (або мікрогрупа), під групові, групові. Під час індивідуального способу організації варто використовувати коректурні таблиці на столі. Розмір якої приблизно 30 см. на 21 см. Це може бути таблиця, дидактична рамка, розрізна таблиця, слова – назви. Приклади завдань до таблиці: знайди та накрий фішкою, назви, запам'ятай та скажи, порівняй та вислови своє ставлення, добери пару, полічи скільки, знайди за описом тощо. Даний спосіб проводимо з дітьми упродовж дня для індивідуальної роботи чи ігрової вправи, вправляємо у виконанні завдань

Під час організації роботи з підгрупою дітей формат використання коректурної таблиці передбачає роботу на столі та на стіні. Розмір таблиці на стіні 5,9 см на 4,2 см, дидактичний матеріал (таблиця, фішки, розрізна таблиця, слова-назви). Універсальними завданнями для організації такого способу є: відгадайте загадку (знайдіть відгадку, складіть речення з номерами картинок), опишіть картинку за вказаним номером, опишіть картинку, не називаючи предмет, об'єднайте картинки за номерами, придумайте історію за картинкою та ін.. Таку діяльність організовуємо впродовж дня, під час організованої діяльності з дітьми, ранкових та вечірніх активностей з метою зацікавлення та мотивації дітей до пошуку різної інформації для подальшого виконання завдань.

У разі організації освітньої діяльності з усією групою дітей коректурні таблиці використовуємо на столі, на стіні та на підлозі. Для роботи з таблицею на підлозі використовуємо великі за розміром зображення з написом та номером. Матеріалом слугують таблиця, фішки, дидактичні рамки, слова-назви, розрізна таблиця. Прикладами завдань є: знайдіть зображення за описом, накрийте фішкою, об'єднайте слова за ознакою, знайдіть слова з заданим звуком, розкладіть слова відповідно по місцях у рамці, знайдіть слова з заданою кількістю звуків або складів, розкладіть картинки за вказівкою(номер рядка, стовпчика), придумайте історію тощо. Таку діяльність організовуємо впродовж дня, під час організованої діяльності з дітьми, проєктної діяльності та ін..

Метою використання таблиць є збагачення, розширення, актуалізація, поглиблення раніше сформованих знань, створення умов для роботи дітей в парах, групах, командах, стимулювання дітей до самостійного пошуку інформації, розвитку пізнавального інтересу, бажання самостійно дізнатися про щось нове, невідоме.

Варто зазначити про пріоритет організації підгрупового та групового способів роботи з коректурними таблицями, оскільки вони сприяють формуванню навичок конструктивної взаємодії, створення партнерських, дружніх стосунків. Розглядаючи загальногруповий спосіб організації роботи з таблицями, маємо на меті обговорення відповідей на запитання у спільному колі (усі разом), виконання завдань у підгрупах та представлення кінцевого результату. Індивідуальний спосіб передбачає одночасну присутність до 3-4 дітей під час роботи з коректурною таблицею. Завдання вихователя при цьому спонукати учасників групи до обговорення варіантів відповідей, дослухатися до думки кожного учасника.

Різне використання коректурних таблиць «на підлозі», «на столі», «на стіні» передбачає розширення можливостей інтегрувати різні види діяльності та оптимізувати освітню діяльність під час організованих форм

роботи (заняття) та протягом усього дня у різних видах активностей дітей. Поряд з коректурною таблицею доцільним є застосування дидактичної рамки. Дидактична рамка – порожня таблиця, яка передбачає однакову кількість клітинок, нумерацію та шрифт звичайної коректурної таблиці, але має призначена для використання складніших завдань за кодуванням інформації та перенесення її на інше інформаційно-ігрове поле.

Одним з правил використання коректурних таблиць є не зловживання ними, не зважаючи на їх універсальність. Для початку використовуємо до 6 запитань або завдань для одного разу, характер та тип яких є різним за освітнім змістом чи спрямованістю. Переважна більшість запитань або завдань мають бути проблемного та творчого характеру. Доречними та обов'язковими мають бути запитання на актуалізацію опорних знань: Хто...?, Що...?, Яка....?, Скільки? тощо, завдання «Назви», «Пригадай», «Склади речення»; запитання що дозволять дитині висловити власне ставлення до елементів, розміщених у таблиці, спів ставити їх з власним досвідом: Що тобі подобається...?, Що ти обереш....?, завдання «Оціни», «Обери», «Дізнайся думку іншого»; запитання на з'ясування того, на скільки якісно дитина розуміє значення, змісту завдання: Що краще використати...?, завдання «Добери слова», «Зроби вибір» та ін..

Для розвитку фантазії, творчої уяви дітей добираємо завдання та ігри характеру: «Три головні слова», «Буває – не буває», «Розкажи нам про....», «Віртуальний діалог», «Не скажи, а покажи» та ін..

Під час використання коректурної таблиці «на столі» варто використовувати фішки для виконання певних завдань, зокрема «Накрий фішкою», «Згрупуй предмети» тощо. Взаємодію з використанням таблиць також варто здійснювати з дітьми в парах, трійками, підгрупами, що стимулюватиме дітей до обговорення, порівняння, знаходження подібного, спільного та відмінного, це дасть змогу урізноманітнення та підтримки пізнавальної активності та інтересу, вмотивованості дітей до спільного

пошуку вирішення завдань. Орієнтовні запитання та завдання для індивідуального, під групового, групового способу організації дітей подано у додатку В.

Отже, аналізуючи власну роботу з використанням коректурних таблиць у власній педагогічній діяльності, можна зробити висновок, що це відмінний засіб для закріплення, вправляння та застосування набутих знань, умінь та навичок, а не інформування дітей з різних тем у вигляді нецікавого монологу.

2.3. Система роботи з блоками З. Дьєнеша для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку

Одним з основних та важливих завдань сьогодення, яке стоїть перед вихователем закладу дошкільної освіти – створити умови для організації дитячої діяльності так, щоб діти спрямовували свої розумові зусилля на пошук та використання сформованих у них знань, умінь та навичок для розв’язання проблемної ситуації. Проаналізувавши власний педагогічний досвід, можна зробити висновок, що вагомий вплив для формування у дітей мотивації до пізнання нового, збудження їх пізнавальної активності має розвивальна технологія логічні блоки З. Дьєнеша.

Блоки З. Дьєнеша доцільно використовувати в роботі, розпочинаючи з дітьми раннього віку в індивідуальному та підгруповому форматі. Вони сприяють збагаченню та розширенню знань малят про геометричні фігури, кольори, величину предметів. Головний принцип роботи – «від простого до складного».

На першому етапі роботи з блоками необхідно надати дітям можливість самостійно ознайомитися з ними. Наприклад, використовуючи їх як конструктор на площині, діти складатимуть з них різні фігури,

силуети, фантазуватимуть, експериментуватимуть та з'ясують, що всі блоки різні, вони мають різний колір, форму, величину та товщину. На цьому етапі пропонуємо дітям завдання такого характеру: «Назви який блок за формою (кольором, величиною, товщиною), показуючи один з блоків, а вони називатимуть відповідну ознаку (червоний, великий та ін.); «Знайди блок за формою», називаючи властивість, а діти обиратимуть з набору той блок, якому вона притаманна. Такі завдання мають декілька варіантів правильних способів використання, тому їх розв'язання сприятиме розвитку логічного мислення та пізнавальної активності дітей. Завжди варто стимулювати дітей пояснювати власний вибір, ставити запитання, що спонукатимуть до розмірковування.

На другому етапі роботи з блоками пропонуємо дітям ігри більш складнішого характеру. Розглянемо вправу «Продовж ряд», що має на меті вчити дітей встановлювати закономірність розміщення фігур у ряду та продовжувати його. Спочатку діти за вказівкою вихователя викладають чотири фігури в ряд, орієнтуючись на ознаку (колір, форма, розмір, товщина), визначають закономірність, за якою викладені фігури та продовжують ряд. Згодом, вправу ускладнюємо таким чином: діти викладають перший блок за власним вибором, далі за вказівкою щодо ознаки наступного блока, змінюють фігуру за ознакою. Наприклад: «Наступна фігура має мати іншу форму (розмір, колір, величину, товщину). Так, якщо перша фігура була круг, то наступна може бути квадрат, або якщо перша фігура була синього кольору, то наступна може бути синього або жовтого. У кожної дитини буде власний продовжений ряд, свій варіант виконаного завдання. Також запропоновану вправу можна ускладнити тим, що перший блок обиратимуть не діти, а вихователь описує його, називаючи дві, три або чотири ознаки. Знайшовши запропонований блок, діти його викладають першим та орієнтуючись на нього, продовжуватимуть ряд за певним правилом. Наступне ускладнення даної вправи передбачає зміну

фігури за двома – трьома ознаками, тобто якщо діти мають водночас змінювати спочатку дві ознаки (колір і форму), а згодом три ознаки (колір, форма, величина).

На третьому етапі роботи з логічними блоками З. Дьєнеша вводимо використання карток та вчимо дітей читати умовно-символічні позначки. Знайомити дітей з ними варто у такій послідовності: 1) позначка кольору; 2) позначка форми; 3) позначка розміру; 4) позначка товщини. Спочатку пропонуємо дошкільникам «читати» кожну картку з позначку окремо, потім додаємо ще одну картку з іншою ознакою, щоб діти вчилися «читати» їх одночасно, далі збільшуємо кількість ознак, поєднуючи три картки в одній схемі для «читання дітям». Таким чином діти вчаться читати прості схеми на позначення однієї фігури. Важливим аспектом є вміння дітьми називати фігуру відповідно до позначки, а також знаходити позначку відповідно до геометричної фігури [19, с. 6].

Використання карток-ознак з логічними блоками, сприяє розвитку у дітей здатності заміщувати, моделювати властивості, вміння кодувати та декодувати інформацію. Ця діяльність забезпечує перехід від наочно-образного до наочно-схематичного мислення.

Наступна робота з логічними блоками передбачає введення карток з запереченням уже відомих ознак («не червоний», «не трикутник», «не маленький»). Їх використовують разом з картками-ознаками, що сприяє розвитку логічного мислення дітей дошкільного віку. Картки-заперечення, як і картки-ознаки використовують у вже знайомих дошкільникам іграх та вправах з повторенням завдань та правил [19, с. 6].

Наступні етапи використання в освітній діяльності логічних блоків З. Дьєнеша передбачають використання таблиць та схем. Наприклад: «Розсели фігури у будиночки», поєднуючи за таблицею ознаки по горизонталі та вертикалі, діти знаходять відповідний блок. Тут важливо пам'ятати про принцип «від простого до складного», використовуючи

спочатку декілька карток-ознак, поступово збільшуючи їх, а згодом, введення карток-заперечень. Аналогічними будуть вправи «Логічні пазли», «Колючки їжачка», «Посади квітку та клумбу» та ін.

Для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку за допомогою логічних блоків З. Дьєнєша вдало поєднується технологія кола Ейлера, що має на меті розвиток логічного мислення, вміння працювати з множинами, здатність критично мислити, та є відмінною базою для розв'язання математичних задач в майбутньому. Цікавою для дітей буде ігрова вправа «Магічні кола». Покладіть перед дітьми два кола різних кольорів, що перетинаються, або картку з зображенням цих кіл. Запропонуйте викласти фігури в колі за кількома ознаками. Зверніть увагу на те, що є таке місце, де ці кола перетинаються, там мають бути фігури, що відповідають ознакам одного та другого кола. Наприклад: в синє коло викладіть сині фігури, в червоне – фігури маленького розміру, відповідно там, де вони перетинаються маленькі фігури синього кольору. Гру проводимо декілька разів, варіюючи правила гри. Поступово ускладнюємо правила гри, додаючи ще одне коло. Запропонуйте дітям викласти фігури в кола за кількома ознаками.

З власного досвіду, пропоную орієнтир проведення ігрових вправ та дидактичних ігор з використанням логічних блоків З. Дьєнєша для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку:

– «Зміни фігуру» – запропонуйте дітям викласти фігури в ряд за словесною інструкцією дорослого, вказуючи їх ознаки (форма, розмір, колір, товщина), розташування відносно одна одною, викладання лівою або правою рукою. Наприклад: лівою рукою покладіть товстий трикутник, жовтого кольору, не маленький; поруч з ним покладіть правою рукою товстий квадрат, червоного кольору, не великий; між квадратом та трикутником правою рукою покладіть маленький круг жовтого кольору не товстий. Після того, як діти викладуть в ряд всі фігури, запропонуйте в

нижній ряд під кожною фігурою, викласти фігури, змінюючи їх за певною ознакою (кольором, формою, розміром, товщиною). Даючи дітям вказівку щодо викладання чи змінення фігур, обов'язково враховуйте рівень знань дітей, їх індивідуальні особливості, вміння орієнтуватися одночасно у ознаках фігур та ін.

– «Велике будівництво» – запропонуйте дітям викласти різні фігури та зображення з геометричних фігур за зразком. Потім за зразком, використовуючи умовно-символічні позначки; за словесною інструкцією дорослого, щодо розміщення геометричних фігур відносно одна одної; по пам'яті, а також за задумом.

– «Хто Я?» – запропонуйте дітям об'єднатися в пари за бажанням, кольором одягу, чи кольором волосся. Діти в парах одягають маски з зображенням геометричних фігур або з умовними позначками для їх позначення. Кожна пара за допомогою навідних запитань має дізнатися назву своєї фігури, її колір та розмір. Розгадавши себе, називають свої фігури, знаходять та називають їх спільні та відмінні ознаки.

– «Маленькі художники» або «Домалюй» – запропонуйте дітям викласти геометричні фігури на аркуші паперу за вказівкою. Давайте дітям чіткі вказівки щодо розташування фігур відносно одна одної. Наприклад: посередині аркуша розмістіть великий квадрат синього кольору, у верхньому правому кутку покладіть великий прямокутник синього кольору, а у верхньому лівому – великий круг жовтого кольору та ін. Після того, як діти викладуть усі фігури, запропонуйте їм кольоровими олівцями домалювати деталі до кожної фігури, перетворивши її на предмети та явища. Хай діти придумують розповідь за своєю картиною.

– «Лабіринти» – запропонуйте дітям картки з умовними схемами до геометричних фігур, розкодувавши фігуру діти ставлять її на те місце, куди веде доріжка. «Ритмічні фігури» – запропонуйте дітям відтворити ритм з допомогою геометричних фігур. Розкажіть, який рух означає кожна фігура.

Наприклад: синій круг – плеск в долоні, червоний квадрат – стукаємо по колінцях, жовтий трикутник – тупаємо однією ніжкою. Викладіть фігури в ряд, показуйте по чергові на кожну фігуру, хай діти відтворюють рухи відповідно до фігур. Згодом, викладайте фігури в іншому порядку, додавайте нові фігури. «На що схоже?» – запропонуйте дітям картки з зображенням різних предметів. Хай діти доберуть геометричні фігури, на які схожі ці предмети за кольором; за формою; за кольором та формою. «Пальчикові фігури» – запропонуйте дітям картки з зображенням долонь, де кожен палець позначає певну геометричну фігуру. За сигналом показуйте дітям геометричну фігуру для пальчиків лівої та правої долонь. Хай діти піднімають пальчики вгору, не відриваючи долоньку від картки. Орієнтовні ігрові вправи з логічними блоками З. Дьєнєша для дітей старшого дошкільного віку подано у додатку Г.

Таким чином, системне впровадження логічних блоків З. Дьєнєша в роботу з дітьми старшого дошкільного віку розкривають умови для розвитку пізнавальної активності, логічного, креативного мислення дітей.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного нами дослідження були встановлені наступні важливі висновки:

1. Проаналізовано проблему впровадження інновацій в психолого-педагогічній літературі. З'ясовано, що сучасні науковці та практики акцентують увагу на актуальності впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладів дошкільної освіти. Визначено, що інноваційні технології є ефективним інструментом для розвитку сучасних дітей та забезпечують якісне оновлення системи дошкільної освіти. Проте, не завжди їх впровадження характеризується успіхом через неправильне розуміння її сутності та значущості, набуття стихійного характеру. Саме тому впровадження інноваційних технологій в закладах дошкільної освіти потребують детального вивчення та теоретичного осмислення її від педагогами, розробка ефективних методів та прийомів для їх впровадження та інструментарію моніторингу для дослідження їх ефективності.

2. Досліджено особливості розвитку пізнавальної активності дітей впродовж дошкільного дитинства, окреслено основні її прояви у кожному віковому періоді. Зазначено, що пізнавальна активність розвивається в процесі взаємодії дітей з навколишнім та соціальним світом. Доведено, що саме у дітей старшого дошкільного віку пізнавальна активність передбачає значний інтерес до отримання нових знань, вмінь та навичок, набуття життєвого досвіду, постійну потребу до накопичення та збагачення знань про навколишній світ, застосування в практичній діяльності різних способів пізнання навколишнього світу. Для забезпечення розвитку пізнавальної активності дітей ефективно служать інноваційні технології, які часто використовують в практиці педагоги закладу дошкільної освіти.

3. Проаналізовано сучасний інноваційний простір дошкільної освіти. Окреслено ті, які, на нашу думку, реалізують завдання розвитку

пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. Серед запропонованих технологій в інноваційному просторі дошкільної освіти одними з найбільш ефективних інноваційних технологій, що сприятимуть розвитку пізнавальної активності дітей є: Lego-конструювання, логічні блоки З. Дьєнєша, калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей, коректурні таблиці Н. Гавриш та О. Безсонової, мнемотехніка – технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Проаналізувавши теоретичний зміст запропонованих технологій, зроблено висновок, що саме їх детальне вивчення та впровадження забезпечують продуктивний розвиток пізнавальної активності дітей, інтелектуально-мовленнєвий та розвиток усіх психічних процесів дітей дошкільного віку.

4. Проведено дослідження з впровадження інновацій в педагогами в одному з закладів дошкільної освіти, метою якого було дослідження стану готовності педагогів: до вивчення та впровадження інновацій, до професійного розвитку та самоосвіти, до подолання труднощів, які виникають під час їх використання, до розробки матеріалів, методичних рекомендацій, до готовності представити власний досвід та вивчити досвід колег з даної проблеми; вивчення ролі директора та вихователя – методиста під час впровадження інноваційних технологій. На основі вивчених результатів, зроблено висновок, що у закладі дошкільної освіти створена потужна матеріальна база по впровадженню інноваційних технологій, педагоги закладу впроваджують в освітній діяльності інноваційні технології та їх елементи, постійно підвищують власний професійний рівень з даної проблеми, надається методична підтримка у вивченні та дослідженні інновацій.

5. Вивчивши практичний досвід педагогів та науковців, проаналізувавши власну педагогічну діяльність, систематизовано та описано шляхи впровадження інноваційних технологій спрямованих на розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку, саме:

особливості інтеграції Lego-конструктора в освітній процес для розвитку пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку, основні аспекти впровадження коректурних таблиць для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку, систему роботи з блоками 3. Дьєнеша для розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку.

Отже, ми можемо зробити висновок про дієвість дослідженої та запропонованої нами системи роботи щодо розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку засобами зазначених інноваційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрухова В. Розвиток математичних здібностей молодших школярів за допомогою мнемотехнічних прийомів. Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи. *Матеріали третьої науково-практичної конференції молодих науковців та студентів*. м. Івано-Франківськ. 2017р. С.3. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/3564.pdf> . (дата звернення: 14.10.2024)
2. Базовий компонент дошкільної освіти / під наук. керівн. Піроженко Т. О. ; авт. кол-в: Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 12.04.2024)
3. Барчук Н., Ференчук О. Мнемотехніка як засіб розвитку словника дітей старшого дошкільного віку. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти*: збірник наукових праць/за заг. ред. Л. В. Зданевич, Н. М. Миськової, Л. О. Онофрійчук. Хмельницький: ХГПА, 2021. С.16
4. Беленька Г. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2012. 495 с
5. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови : підручник / За ред. А. М. Богуш. К. : Вища шк., 2007. 542 с.
6. Бурова А. Педагогічні інновації в дошкільній освіті. *Дошкільне виховання*. 1999. № 7. С. 5-6.
7. Бурова А. Фізвиховання дошкільнят: сучасний стан і вимоги. *Дошкільне виховання*. 2007. № 7. С. 11-14.

8. Ващенко Л. М. Інновації в освіті : енциклопедія освіти. Київ : Юніком Інтер, 2008. 1040 с.
9. Ващенко Л. М. Проблеми наукового аналізу інноваційного розвитку загальної середньої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2017. № 28. С. 4-11.
10. Використання конструктора LEGO у роботі з дітьми дошкільного віку: методичний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та вихователів ЗДО / упорядники Т.М. Богдан, Д.О. Галаган, Д.М. Ярошенко. Чернігів: Баликіна О.В., 2018. 60 с.
11. Волинець Ю. О., Дорохова Д. О. Інноваційні технології навчання в державних закладах дошкільної освіти: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2021. Вип. 4(92). С. 194–197.
12. Впевнений старт: коректурні таблиці для дітей старшого дошкільного віку: навчально-методичний посібник / Гавриш Н. В., Хартман О. Ю. Київ : Українська академія дитинства, 2021. 44 с.
13. Гавриш Н.В, Безсонова О.В. калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей. Методичні рекомендації щодо використання коректурних таблиць. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 256 с.
14. Гавриш Н.В., Коректурні таблиці в роботі з дошкільниками, що треба знати вихователю. *Вихователь-методист* № 3, 2023. С. 20–26.
15. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років/ наук.кер.проєкту В.О. Огнев'юк; авт.кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук.ред. Г.В. Беленька. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
16. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., допов. Київ, Академвидав. 2012. 352 с.
17. Дідичук А. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес сільських закладів дошкільної освіти. *Інноваційні технології в дошкільній освіті: збірник наукових статей за матеріалами IV*

Міжнародної науково-практичної конференції. м. Переяслав, 20–21 квітня 2021. С. 78–82.

18. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць* / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12-28.

19. Задніпрянець С., Митник О. Розвиваємо мислення: блоки Дьенеша. *Дошкільне виховання*. 2016. № 10. С. 4-7.

20. Зайцева Т.Ю., Юрчик Н. В. Діяльність дошкільного навчального закладу в режимі інноваційного розвитку: посібник на допомогу працівникам дошкільних навчальних закладів. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 328 с.

21. Закон України «Про дошкільну освіту. URL: <https://zakon.help/law/2628-III> (дата звернення 14.10.2024р).

22. Закон України «Про інноваційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 19.10.2023р).

23. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 14.10.2024р)

24. Зданевич Л. В, Миськова Н. М. Формування у старших дошкільників навичок 4к засобами педагогічної технології «Логічні блоки Дьенеша». *Інноваційні технології в дошкільній освіті*. Переяслав-Хмельницький. 2019. № 3. С. 59-60.

25. Інноваційні технології супроводу реалізації базової середньої освіти в умовах реформування НУШ / за заг. ред. В.С. Поуль, А.В. Сазонової-Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2021. 108 с.

26. Інтелектуальна мозаїка: парціальна програма інтелектуального розвитку дітей раннього та передшкільного віку / Авт.-упор.: Л. В. Зданевич, Л. С. Пісоцька, Н. М. Миськова, С. В. Таранціца. Хмельницький : «FontanPrint», 2019. 28 с.

27. Козак Л. Характеристика сучасних форм організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. *Інноватика у вихованні*. 2020. Вип. 12. С. 49–57.

28. Кононко О. Плекаймо у дітей життєдайне самостановлення. *Дошкільне виховання*. 2002. № 2. С. 3-6.

29. Кошель В. М., Юрченко Н. В. Використання інноваційних технологій для самовдосконалення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в професійній діяльності : посібник 2-ге видання, доопрацьований та доповнений для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» викладачів закладів вищої освіти та вихователів дітей дошкільного віку. Чернігів: ТОВ «Чернігівська картонажнополіграфічна фабрика», 2019. 150 с.

30. Ладивір С. Індивідуалізація виховання дитини в дитячому садку. *Дошкільне виховання*. 2002. № 1. С. 14-15.

31. Левковська Г. Інтелектуальний розвиток старших дошкільників у процесі формування елементарних математичних уявлень. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. № 4. С. 24-34.

32. Марусинець М. Розвиток пізнавальної активності. *Дошкільне виховання*. 1999. №11-12. С. 7-9.

33. Непомняща І. М. Розвиток пізнавальної діяльності дитини передшкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 20(3). С. 21-25.

34. Онофрійчук Л. О., Пасічук А.М. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в процесі використання Lego-конструкторів: збірник наукових праць / за заг. редакцією Л. В. Зданевич, Н. М. Миськової, Л. О. Онофрійчук, Л.С. Пісоцької. Хмельницький ХГПА, 2022. С. 243- 248.

35. Онофрійчук Л. О., Ференчук О. П. Інноваційні технології як засіб розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної*

підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: збірник наукових праць / укладчі: Мисик О. С., Миськова Н. М., Онофрійчук Л. О., Пісоцька Л. С., Розгон В. В.; за заг. ред. проф.. Зданевич Л. В. Хмельницький : ХГПА, 2024. С.677-686

36. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей молодшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна, О.С. Рогозянський, О. Ю. Хартман; За заг. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2020. 72 с.

37. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей середнього дошкільного віку / О. К. Безсонова, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман; За заг. науковою редакцією Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2019. 64 с.

38. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2023. 80 с.

39. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2016. 432 с.

40. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Т. 2. Київ : Знання України, 2005. 504 с.

41. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації. *Рідна школа*, 1998. Вип. 12. С. 2–4.

42. Пісоцька Л. С. Інноваційні підходи щодо підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах забезпечення реалізації ідей нової української школи. *Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць за заг. редакцією Г.В. Бєленької, В.І. Бондар, І.М. Шоробури*. Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2020, 496 с.

43. Поніманська Т. І. Гуманістичне спрямування інноваційних технологій виховання дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Луганського*

національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2012. № 22(2). С. 156-164. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2012_22(2)_24).
(дата звернення: 04.09.2024).

44. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 456 с.

45. Попова О.В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці. *Педагогіка та психологія: зб. наук. праць*. Х. ; Держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 1999. Вип. 9. С. 10-15.

46. Рома О. Конструктори Lego Education як засіб формування пізнавальної сфери дітей дошкільного віку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №2. С. 10 -17

47. Смолюк С. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, № 3, 2022. С. 3–8.

48. Стадник Г.О. Вивчення пізнавальної активності дітей. *Дошкільне виховання*. 1992. № 9. С. 6-8.

49. Степанова Т. Навчання математики дітей різновікової групи з використанням методик Х. Кюізенера і З. Дьєнеша. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2016. № 4. С. 189-192

50. Українське дошкілля. Програма розвитку дитини дошкільного віку / О. І. Білан, за заг. ред. О. В. Низовської. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 256 с.

51. Ференчук О. Використання блоків З.Дьєнеша як умова реалізації змісту освітнього напрямку «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі». *Освітній фокус. Електронне видання комунальної установи Хмельницької міської ради «Центр професійного розвитку педагогічних працівників»*. Травень, 2023. № 5 (8). С. 2–3.

52. Харченко А. Психолого-педагогічні інноваційні технології в реалізації базового компонента дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 3. С. 135-137.

53. Чепурний Г. А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти: навчально-методичний посібник. 2-ге вид. зі змін. та доповн. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 208 с.

54. Чубко О. П. Інноваційні технології навчання в контексті педагогічної підготовки майбутнього вчителя. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108.1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_1_108_37. (дата звернення: 27. 10. 2024)

55. The Lego Foundation (2020).What we mean by: Creativity <https://cms.learningthroughplay.com/media/icbpqd3q/what-we-mean-by-creativity.pdf> (дата звернення 31.10.2024р.)

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для педагогів ХЗДО №1 «Капітошка»

Вивчення та впровадження інноваційних технологій в роботу з дітьми дошкільного віку

Анкета для вихователів ЗДО 1 «Капітошка»

1. Чи вважаєте Ви доцільним впровадження інноваційних технологій в ЗДО?
 - так
 - ні
2. Чи стежите ви за новинками (інноваціями) в галузі педагогічних практик в дошкільлі?
 - так
 - ні
 - не завжди
3. Чи використовуєте Ви в своїй практиці інновації з дітьми?
 - так
 - ні
4. Яку інноваційну технологію впроваджуєте Ви в роботі з дітьми?
5. Чи важко впроваджувати Вам цю технологію?
 - так
 - ні
6. Якщо у попередньому запитанні Ви обрали відповідь ТАК, вкажіть причину?
7. Чи покращує якість освітнього процесі, рівень знань дітей, обрана Вами педагогічна технологія?
 - так
 - ні
8. Чи отримуєте Ви методичну підтримку за потреби щодо

впровадження інновацій в ЗДО?

- так
- ні
- не завжди

9. Чи плануєте Ви надалі професійно розвиватись, опановувати нові продуктивні технології в роботі з дітьми?

- так
- ні

Активне покликання на опитування та результати анкетування педагогів <https://forms.gle/tUwta9yRj1gnuwdNA>

Методичні лайфхаки (поради) вихователям щодо вибору та впровадження інновацій в ЗДО

1. Сформулюйте мету, якої ви хочете досягти за допомогою технології.
2. Виберіть оптимальну технологію.
3. Ознайомтесь з особливостями обраної форми роботи.
4. Опрацюйте публікації та матеріали колег, які мають досвід використання потрібних методів.
5. Осмисліть набуту інформацію.
6. Створіть необхідні умови для використання технології.
7. Використайте обрану технологію.
8. Проаналізуйте, чи досягли очікуваних результатів та що потрібно вдосконалити.

**Орієнтовні плани-конспекти проведених майстер-класів
для педагогів по використанню Lego-конструктора та логічних
блоків 3. Дьенеша в освітній діяльності з дітьми старшого
дошкільного віку «Як працює Lego цеглинка?»**

Кожен учасник бере собі цеглинку до вподоби.

1. «Поміняйтесь місцями»

Поміняйтесь місцями жовтим та зеленим цеглинкам, червоним та білим.

2. Вправа «Асоціації»

Візьміть до рук цеглинку, яка Вам до вподоби. Розгляньте її, подумайте та скажіть, що вона може нагадувати і поясніть чому.

3. Вправа «Кольоротерапія»

Чи цікаво Вам дізнатись, про що розповість колір цеглинок, який Ви обрали про Вас, Ваш характер.

Конструктор Lego – не лише яскрава іграшка, а й цілий методичний комплекс, що відкриває педагогам широкі можливості інтеграції в освітній процес діяльності закладу дошкільної освіти

Як ж інтегрувати конструктор Лего в освітній процес?

Зараз ми з вами спробуємо з'ясувати .

Для цього давайте об'єднаємось у команди, а допоможуть нам у цьому кольори цеглинок Лего.

Зараз ви будете обирати цеглинку, яка вам до вподоби і виконувати завдання чи гру, яке вона буде запропоноване. А допоможуть нам в цьому ось цих п'ять різнокольорових цеглинок з різними іграми та завданнями.

Завдання цеглинок:

Червона цеглинка: «Смачне підсилювання з Lego»

Викладіть смаколики у кожную клітинку. Зараз ми з вами будемо змінювати їх на Lego цеглинки.

Давайте поміркуємо, які Вміння ми формували, які психічні процеси розвивали?

Завдання якого освітнього напрямку тут реалізовувалися

Зелена цеглинка «Вивчаємо речення з Lego»

Викладіть стільки цеглинок в рядок, скільки слів ви почуєте у реченні.

- Козацькому роду нема переводу.
- Україна починається з тебе.
- Війнами стомлена – та ніким не зломлена.

Давайте поміркуємо, які Вміння ми формували, які психічні процеси розвивали?

Завдання якого освітнього напрямку тут реалізовувалися?

Синя цеглинка «Lego фразочка, яка допомагає

Жовта цеглинка «Ритмічні цеглинки»

Біла цеглинка «Розподіли з Lego»

Кожній команді пропонуються картки на тему “Рослини”, “Тварини”.
Учасники мають розподілити їх за підгрупами за допомогою цеглинок лего.

Давайте поміркуємо, які Вміння ми формували, які психічні процеси розвивали?

Завдання якого освітнього напрямку тут реалізовувалися?

Сучасна освіта має бути спрямована не на подачу дітям окремих знань з різних галузей, а на їх інтеграцію, Lego-конструктор відмінний засіб її реалізації.

ЗАВДАННЯ РОЗУМНИХ ФІГУР

Нейрогімнастика «Роби як як»

(Педагоги одночасно обома руками виконують різні прості рухи, що покращить розумову діяльність дітей, стійкість уваги для виконання різноманітних завдань)

Пропоновані завдання:

1. «Хто Я?»

Учасники в парах отримують маски з зображенням різних фігур. За допомогою навідних запитань діти відгадують свою фігуру, називають схожі та відмінні ознаки цих фігур.

Гра повторюється 3-4 рази.

2. «Велике будівництво»

З допомогою геометричних фігур діти викладають зображення:

- за демонстраційним зразком;
- за задумом;
- за словесною вказівкою дорослого.

3. «Виклади фігури за схемою. Знайди зайву фігуру»

Учасники викладають фігури в ряд за запропонованою схемою, орієнтуючись на коди та стрілки. Серед викладених фігур, знаходять зайву фігуру, обґрунтовують свій вибір.

4. «Загадай фігуру»

Учасники отримують картки з заклеєними зображеннями геометричних фігур. З допомогою ліхтарика, розглядають свою фігуру. За допомогою навідних запитань загадують свою фігуру для інших.

5. «Збери пазли»

Учасники отримують картки з зображенням різнокольорових пазлів, на яких зображено умовні позначки форми, розміру, кольору, добирають відповідну фігуру для кожного пазла.

6. «Магічні кола»

Учасники отримують зображення кіл (кола Ейлера), за вказівкою розміщують фігури у два кола за певними ознаками (кольором-червоні та розміром-великі; формою-трикутники та кольором-сині).

Пам'ятка для вихователя-методиста щодо впровадження інноваційних технологій в закладі дошкільної освіти

1. Вивчайте вимоги щодо створенням інноваційного простору в закладі дошкільної освіти на сучасному етапі.

2. Обирайте найбільш доцільні інноваційні технології, які зможуть реалізувати педагоги в освітньому процесі з дітьми за Вашої допомоги та підтримки.

3. Дайте можливість педагогу самому обирати ту інноваційну технологію, яка йому до вподоби. Обговоріть її доцільність впровадження та перспективу у віковому періоді дітей Вашої групи.

4. Якщо педагог має труднощі у виборі інноваційної технології, зокрема молоді спеціалісти, допоможіть йому, запропонуйте декілька технологій, поясніть їх продуктивність, дайте час для ознайомлення та вибору.

5. Разом з педагогами вивчайте суть та зміст інноваційної технології.

6. Надавайте методичну підтримку педагогам щодо впровадження та особливостей інноваційних технологій у вигляді майстер-класів, семінарів-практикумів, консультацій, тренінгів та ін..

7. Спостерігайте за впровадженням інноваційного технології педагогом, надавайте поради за потреби.

8. Відстежуйте якість освітнього процесу за даною технологією під час моніторингу.

9. Впроваджуйте в ЗДО ознайомлення з передовим педагогічним досвідом щодо впровадження інновацій в освітній процес ЗДО.

10. Інформуйте педагогів щодо проведення вебінарів, семінарів, курсів та ін. на просторах веб-сайтів та при ЦПРПП, ХГПА, ХОППО.

11. Узагальнюйте досвід роботи педагогів щодо впровадження та використання інноваційних технологій.

12. Створіть творчу групу педагогів щодо напрацювання найефективніших інновацій, розробіть алгоритм та методичне забезпечення до їх впровадження.

13. Ініціюйте поширення досвіду педагогів закладу щодо використання інновацій серед педагогів міста, області, України.

14. Обов'язково проводьте дослідження серед педагогів щодо впровадження інновацій, щоб відстежити усі деталі та труднощі. Підтримуйте педагогів!!!

Пам'ятка для директора щодо впровадження інноваційних технологій в закладі дошкільної освіти

1. Стимулюйте педагогів закладу до впровадження інноваційних технологій в освітній процес ЗДО.

2. Разом з колективом закладу визначте мету, сформулюйте цілі, враховуючи матеріальні ресурси впровадження інноваційних технологій кожним педагогом протягом навчального року.

3. Слідкуйте за новинками у сфері інновацій та просторах сучасної дошкільної освіти.

4. Спроектуйте роботу з батьками щодо впровадження інноваційних технологій у кожній віковій групі.

5. Поповнюйте та збагачуйте ігровий простір сучасними матеріалами до інноваційних технологій, що впроваджують педагоги закладу.

6. Ініціюйте поширення досвіду педагогів закладу щодо використання інновацій серед педагогів міста, області.

7. Відстежуйте якість освітнього процесу за даною технологією під час моніторингу.

8. Підтримуйте педагогів у всіх їх починаннях щодо впровадження інновацій в роботі з дітьми.

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ЗАКЛАД ДОШКІЛЬНИЙ ОСВІТИ №1 «КАПІТОШКА»
ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**
вул. Козацька 54/2 м. Хмельницький, Хмельницька область 29009
тел. (0382) 64 -08 -51 E-mail: dnzKhml@ukr.net код ЕДРПОУ35605307

**ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 4
засідання педагогічної ради**

від 30.08 2024року

м. Хмельницький

Голова педагогічної ради Барчук .Н.В.
Секретар Овчарук О.С.

Присутні -37 осіб
Відсутні немає

Порядок денний:

2. Про обговорення і ухвалення:
річного плану роботи Хмельницького закладу дошкільної освіти № 1 «Капітошка» на 2024-
2025 навчальний рік.

Доповідь директора Барчук Н.В.

2. СЛУХАЛИ:

Директора Барчук Н.В, яка ознайомила присутніх з проектом річного плану роботи ХЗДО №1
«Капітошка» на 2024-2025 навчальний рік.

ВИСТУПИЛИ:

3. Вихователь Ференчук О.П., яка запропонувала внести до річного плану опрацювання з молодими педагогами тему «Інноваційні технології як засіб розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку» Аргументувала це тим, що ця тема затребувана запитами молодих спеціалістів та є складовою апробаційних досліджень її дипломної роботи.

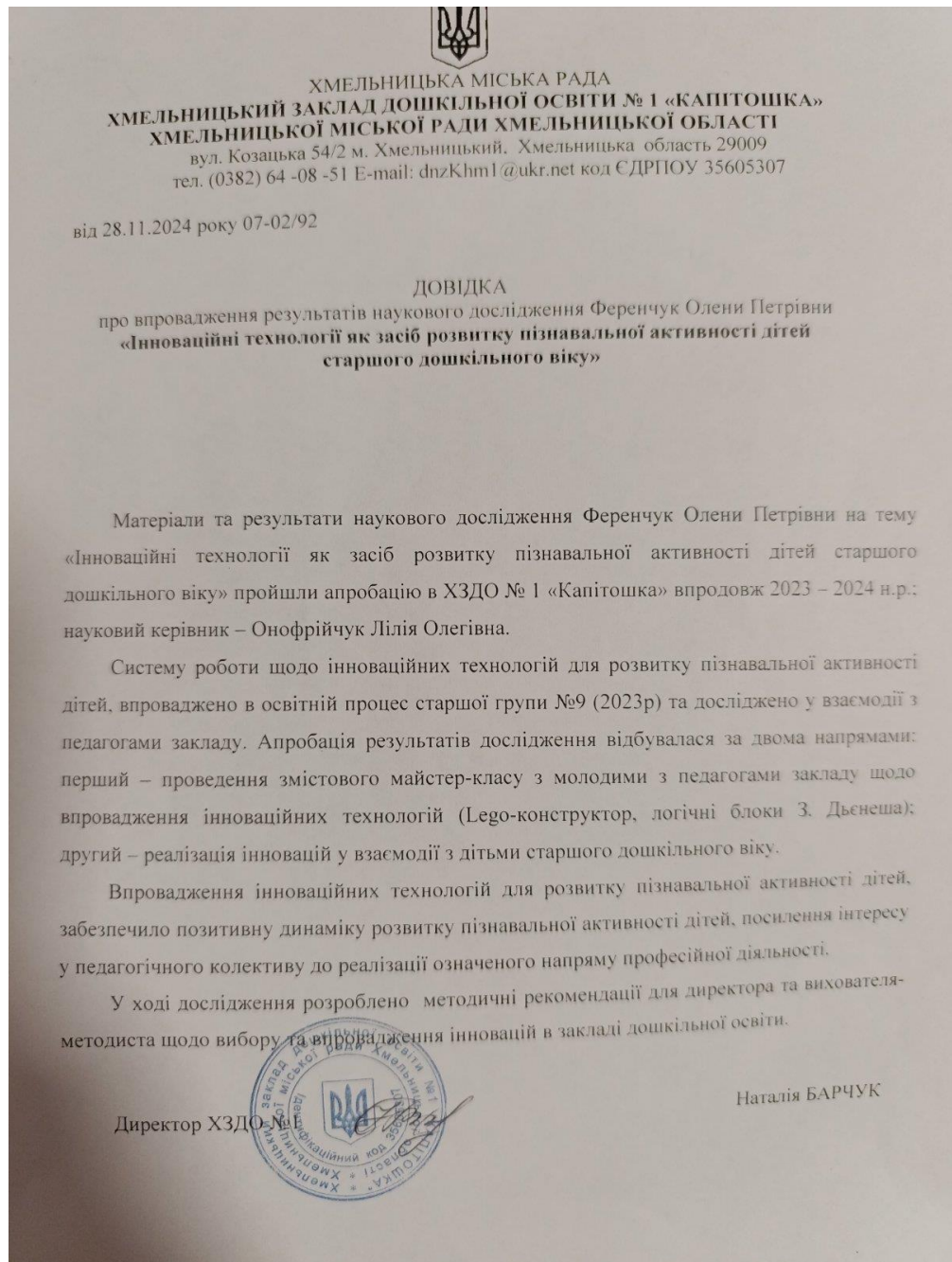
УХВАЛИЛИ:

2.Річний план роботи ХЗДО № 1 «Капітошка» на період 2024-2025 навчального року з доповненнями та пропозиціями.

Голова педагогічної ради
Секретар

Барчук .Н.В.
Овчарук О.С.

Усі матеріали, які розміщені у додатку А, узагальнено та розміщено на онлайн-дошці Padlet

<https://padlet.com/lena1989ferenchuk/2024-62m9b4bmd5w69onx>

Додаток Б

Ранкове коло з цеглинками LEGO

(Діти промовляють слова і показують відповідного кольору цеглинку)

Доброго ранку, сонце привітне! *Жовта цеглинка*

Доброго ранку, небо блакитне! *Блакитна цеглинка*

Доброго ранку, у небі хмарки! *Синя цеглинка*

Доброго ранку, трава і квітки! *Зелена Червона цеглинки*

Доброго ранку тобі і мені! *Оранжева цеглинка*

Усміхнемось всім навколо - (всі усміхаються)

Небу, хмарам, *Блакитна Синя*

Сонцю, травам, *Жовта Зелена*

Квітам, людям, *Червона Оранжева*

І тоді обов'язково

День для всіх привітним буде!

Пальчикова гімнастика «Цеглинка»

Діти беруть одну цеглинку (такого кольору, який подобається, або за вказівкою вихователя) - в праву руку, стискають та розтискають кулачок.

Беруть ще одну цеглинку - в ліву руку роблять теж саме.

Ця цеглинка – фантазер

Та чудовий масажер.

Візерунчастий бочок

Розвиває кулачок.

Міцно ти її здави

Свою силу прояви.

Дидактична гра з цеглинками Lego «Безпечно – небезпечно»

Мета: уточнювати та розширювати уявлення дітей про безпечні та небезпечні явища, предмети; вчити дітей здійснювати правильний вибір у різних життєвих ситуаціях, розуміти його наслідки; виховувати навички обачної, обережної поведінки.

Хід гри: Педагог роздає дітям по дві цеглинки: червоного та синього кольорів, пропонує пограти. Діти розглядають картки з зображенням різних життєвих ситуацій, визначають яка з них є безпечною, яка небезпечною. За допомогою цеглинок, здійснюють власний вибір: червоною цеглинкою позначають – небезпечну ситуацію, синьою – безпечну.

Обґрунтовують власний вибір.

Матеріал: картки з зображенням безпечних та небезпечних ситуацій, цеглинки синього та червоного кольорів.

Дидактична гра з цеглинками Lego «Корисна та шкідлива їжа»

Мета: уточнювати та розширювати уявлення дітей про корисну та шкідливу їжу, наслідки її вживання для власного здоров'я; вчити дітей здійснювати правильний вибір у різних життєвих ситуаціях, розуміти його наслідки; виховувати бережливе ставлення до власного здоров'я.

Хід гри: Педагог роздає дітям по дві цеглинки: червоного та синього кольорів, пропонує пограти. Діти розглядають картки з зображенням різної їжі, визначають яка з них є безпечною, яка небезпечною. За допомогою цеглинок, здійснюють власний вибір: червоною цеглинкою позначають – некорисну їжу, синьою – корисну. Обґрунтовують власний вибір.

Матеріал: картки з зображенням корисної та шкідливої їжі, цеглинки синього та червоного кольорів.

Дидактична гра «Lego-намисто»

Мета: вправляти дітей у навичках аналізу, групування предметів, серіації; сприяти розвитку мислення, уваги.

Хід гри: Запропонуйте дітям картки з зображенням кола, на яких потрібно викласти намисто з цеглинок Lego так:

- щоб поруч не було фігур однакових за формою і кольором
- щоб поруч були фігури однакові за розміром, але різні за формою і тощо.

Матеріал: картки з зображенням кола, Lego-цеглинки.

Дидактична гра «Lego-цифри»

Мета: вправляти дітей у вмінні співвідносити кількість предметів з цифрою; продовжувати вчити викладати стільки предметів, скільки показує цифра. Сприяти розвитку пам'яті, мислення, уваги, пізнавальної активності дітей.

Хід гри: Запропонуйте дітям картки з зображенням уже знайомих дітям цифр та цеглинки Lego. Завдання дітей: викласти стільки цеглинок, скільки показує цифра.

Гру можна ускладнити, додавши ознаку кольору: Цифру 5, викладаємо усіма кольорами, крім червоного та жовтого та ін..

Матеріал: картки з зображенням цифр, Lego-цеглинки.

Дидактична гра «Lego-порівнялки»

Мета: продовжувати вчити дітей порівнювати предмети; розрізняти поняття «довгий – короткий», «високий – низький». Сприяти розвитку пам'яті, мислення, уваги, пізнавальної активності дітей.

Хід гри: Запропонуйте дітям цеглинки 3 розмірів різного кольору, порівняйте їх за шириною та висотою. Запропонуйте викласти їх у послідовному порядку, спонукайте дітей до називання слів «довга»,

«довша», «коротша», «вища» та ін..

Матеріал: цеглинки 3 розмірів різного кольору

Ігрова вправа «Lego-лабіринти»

Мета: розвивати допитливість, зорово-моторну координацію, сприяти активізації пізнавальної активності, формуванню логічного мислення.

Хід вправи: запропонуйте дітям лабіринт для обох рух та цеглинки Lego. Діти одночасно обома руками, з допомогою цеглинок, мають знайти доріжку в лабіринті та провести її.

Матеріал: цеглинки Lego, картки з зображенням лабіринтів.

Ігрова вправа «Lego-судоку»

Мета: розвивати логічне мислення, уважність, пізнавальну активність дітей.

Хід вправи: Дитині необхідно зрозуміти, якої цеглинки не вистачає у кожному полі й заповнити клітинки чотирма, п'ятьма або шістьма типами фігур таким чином, щоб жодна з них не повторювалась у кожному з рядків по горизонталі та вертикалі.

Матеріал: цеглинки різного кольору, картки.

Дидактична гра «Групуємо з Lego»

Мета: розширювати уявлення дітей про рослинний та тваринний світ. Вчити розрізняти представників рослинного та тваринного світу. Розвивати пізнавальний інтерес до світу природи, мовлення, мислення.

Хід гри: Запропонуйте дітям картки з зображення рослин (квіти, кущі, квіти), тварин (дикі, свійські, тварини Південних та Північних широт), цеглинки Lego різних кольорів, за допомогою яких вони групуватимуть світ рослин: квіти, дерева, кущі та тварин: дикі, свійські, тварини Південних та Північних широт.

Матеріал: цеглинки Lego різних кольорів, картки з зображенням рослин (квіти, кущі, квіти), тварин (дикі, свійські, тварини Південних та Північних широт).

Дидактична гра «Заощадливі цеглинки»

Мета: продовжувати формувати у дітей навички, орієнтований на сталий стиль життя; вчити розрізняти навички доцільної поведінки з водою; виховувати заощадливе, бережливе ставлення до води.

Хід гри: Запропонуйте дітям картинки з зображенням дій з водою, за ними діти визначають доцільне використання води, роблячи відповідну позначку з допомогою цеглинки.

Матеріал: цеглинки Lego різних кольорів, картки з зображенням різних способів використання води.

Дидактична гра «Зайва Lego-цеглинка»

Мета: вчити дітей знаходити зайвий предмет серед запропонованих, обґрунтовувати власний вибір, вправляти у вмінні розрізняти цеглинки за кольором і розміром.

Розвивати логічне мислення, увагу, пізнавальну активність дітей.

Хід гри: Запропонуйте дітям викласти цеглинки в ряд за вказівкою дорослого, орієнтуючись на колір, розмір. Серед викладених цеглинок, діти обирають зайву, пояснюючи власний вибір. Даючи вказівку дітям, важливо не одразу називати цеглинку, а називати її властивості. Наприклад: візьміть цеглинку не червоного, не синього кольору, яка має 4 штирі.

Матеріал: Lego-цеглинки, картки для викладання.

Будівельно-конструктивна гра «Побудуй і опиши»

Мета: Розвивати вміння конструювати моделі з обмеженої кількості цеглинок. Спонукає до опису власної моделі. Сприяти розвитку творчої

уяви, фантазії.

Хід гри: Об'єднайте дітей у підгрупи. Розташуйте в колі для кожної підгрупи набір із різних по кольору і формі цеглинок. Попросіть дітей вибрати будь-які (6-9) цеглинок. Попросіть дітей побудувати або сконструювати що-небудь виключно з цієї кількості цеглинок, презентувати її для інших учасників підгруп.

Матеріал: цеглинки Lego.

Дидактична гра «Подорожуємо Україною з Lego»

Мета: збагачувати знання дітей про Україну, її символи, визначні пам'ятки, відомих людей України. Виховувати патріотичні почуття, повагу до Батьківщини.

Сприяти розвитку пам'яті, уваги, мовлення, пізнавальної активності дітей.

Хід гри: вихователь пропонує дітям зображення «Моя Україна» та інші, за допомогою позначок діти позначають та розповідають про Україну.

Матеріал: Lego-цеглинки, зображення «Моя Україна».

Будівельно-конструктивна гра «Іграшки, що надають сили»

Мета: продовжувати вчити дітей викладати споруди з Lego зразком та власним задумом, обігрувати їх.

Сприяти розвитку творчості, уяви, дрібної моторики рук.

Хід гри: Запропонуйте дітям різноманітні іграшки для підтримки, задоволення, заспокоєння під час тривоги. За допомогою цеглинок діти за власною уявою хай створять власну іграшку та обіграють її.

Матеріал: цеглинки Lego.

Театр Lego

Lego – декорації

Дидактична гра «Визначаємо склади з Lego»

Мета: вчити дітей визначати та називати кількість складів у слові.
Розвивати звукову культуру, мовлення, уважність.

Хід гри: запропонуйте дітям картки з зображеннями до слів та цеглинки Lego, за допомогою яких, діти визначають та викладають кількість складів у кожному слові.

Матеріал: картки з зображеннями, цеглинки Lego.

Дидактична гра «Звуковий аналіз з Lego»

Мета: вчити дітей визначати та називати кількість звуків у слові.
Розвивати звукову культуру, мовлення, уважність.

Хід гри: запропонуйте дітям картки з зображеннями до слів та цеглинки Lego, за допомогою яких, діти визначають та викладають кількість звуків у кожному слові, позначаючи їх відповідними цеглинками.

Матеріал: картки з зображеннями, цеглинки Lego.

Дидактична гра «Довгі – короткі слова з Lego»

Мета: вчити дітей визначати та називати довгі та короткі слова.
Розвивати звукову культуру, мовлення, уважність.

Хід гри: запропонуйте дітям картки з зображеннями до слів та цеглинки Lego, за допомогою яких, діти визначають та викладають довгі та короткі слова, позначаючи їх відповідними цеглинками.

Матеріал: картки з зображеннями, цеглинки Lego.

Дидактична гра «Складаємо речення з Lego»

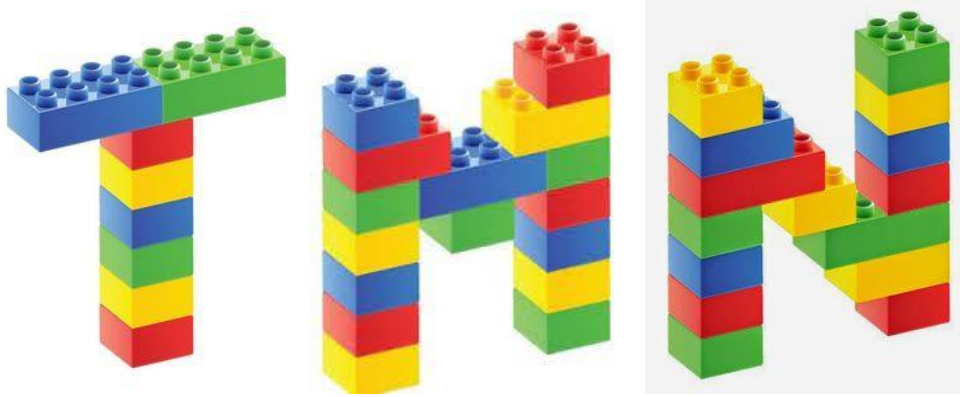
Мета: вчити дітей складати речення за картинкою, визначати кількість слів у ньому. Розвивати мовлення, уважність.

Хід гри: запропонуйте дітям картки з зображеннями та цеглинки Lego, за допомогою яких, діти складатимуть речення, визначають та

викладають кількість слів у кожному реченні.

Матеріал: картки з зображеннями, цеглинки Lego.

Ігрова вправа «Lego-букви»

Усі матеріали, які розміщені у додатку Б, узагальнено та розміщено на онлайн-дошці Padlet

<https://padlet.com/lena1989ferenchuk/2024-62m9b4bmd5w69onx>

Додаток В
Коректурна таблиця «Тварини»

Тема: «Великі й малі» 3–2. Тваринний світ				
1 Крокодил	2 Лев	3 Тигр	4 Слон	5 Бегемот
6 Кенгуру	7 Олень	8 Орел	9 Пінгвін	10 Черепашка
11 Змія	12 Лисиця	13 Морж	14 Заєць	15 Їжак
16 Папуга	17 Страус	18 Жираф	19 Кит	20 Верблюд

**Орієнтовні завдання для дітей старшого дошкільного віку за
 коректурною таблицею «Тварини»**

Інтелектуально-мовленнєві завдання

Знайди слова:

- Які починаються зі звуку к (крокодил, кит, кенгуру); С (страус, слон);
- Які починаються з голосного звуку (олень, орел);
- Які мають тільки один склад (лев, тигр, кит, слон, морж); два склади (стра-ус, жи-раф, за-єць, ї-жак); три склади (ли-си-ця, бе-ге-мот, па-пу-га);
- Найкоротше слово (кит); найдовше слово (крокодил, черепаха).

Назви:

- Хто найвищий зі звірів? (жираф);

- Хто найнижчий? (їжак);
- Хто найшвидше бігає? (страус);
- Хто всього боїться? (заєць);
- Хто з тварин може переносити вантажі? (слон, верблюд);
- Хто з тварин їсть рибу? (морж, пінгвін, орел, лисиця);
- Жителів джунглів (тигр, слон, лев, папуга, змія);
- Мешканців Півночі (морж, пінгвін, олень);
- Птахів, які не вміють літати (пінгвін, страус);
- Птахів, яких можна зустріти в Україні (орел, папуга);
- Кого можна побачити в зоопарку;
- Хто живе у воді (крокодил, морж, пінгвін, кит, бегемот, черепаха);
- Хто з тварин мешкає в Україні (лисиця, їжак, заєць).

Відгадай загадку, назви відгадку:

1) Хвіст куценський, довгі вуха,
має в шафі два кожухи.

Влітку одягає сірий,
Ну а взимку - теплий білий. (Заєць)

2) До пухнастого хвоста
личить шубка їй руда.
Як рушає полювати,
не виходить зайчик з хати. (Лисиця)

3) Мала та ще й плеската,
На спині в неї хата.
А сили має досить:
Допомогти не просить (Черепаха)

4) В ріках Африки пірнав
Злий, зелений пароплав.
Хто б на зустріч не поплав,

Всіх ковтне. Хто? (Крокодил)

5) Люблю в воді купатися,

На сонечку валятися.

Маю я великий рот,

А звуть мене... (Бегемот)

Порівняй:

Зайця та їжака;

- Зайця та кенгуру;

- Черепаху і крокодила;

- Кита і слона.

Поміркуй:

- У кого з тварин найдовший хвіст? (крокодил) Шия? (жираф) Ніс? (слон);

- Хто з тварин пересувається стрибками? (кенгуру, заєць) Повзаючи? (змія, морж);

- Хто з тварин взимку спить?

- Як по-іншому називають бегемота? (гіпопотам);

- Чому верблюда називають кораблем пустелі?

- Хто зі звірів дуже схожий на лося?

- Хто зі звірів має багато спільного із собакою, навіть вмie лаяти?

- На які три групи можна розділити всіх тварин на таблиці?

(які мешкають на Півдні, Півночі і які не належать до цих груп).

Продовж речення:

- На кішку схожі ...;

- У зоопарку не можна близько підходити до клітки із тигром, тому що ...;

- У орла дуже гарний зір, тому ...;

- Лисичка - героїня багатьох казок - ...;

- Їжак - нічна тварина, тому що ...

Поясни:

- Хто такі хижаки?
- Чому слона і верблюда називають свійського твариною?
- Чому кит не може жити в річці?
- Як кенгуру піклується про своїх дитинчат?

Відповідай швидко:

- Хто нижчий за бегемота?
- Хто вищий за лисицю?
- Хто важчий за пінгвіна?
- Хто більший за тигра?
- Хто такий за розміром, як і лев?
- Кого б міг витримати на своїй спині олень?

Порахуй:

- Скільки північних тварин?
- Скільки птахів?
- Скільки морських тварин?
- Скільки південних тварин?
- Кого більше північних тварин чи південних?

Добери порівняння:

Гадюка довга, як ...(шланг, доріжка, смужка);
 Жираф височенний, як... (хмарочос, тополя);
 Слон здоровий і міцний, як ... (скеля, стіна);
 Страус швидкий, як ... (автомобіль, мотоцикл).

Запитай у того, хто знає:

- Чому у слона короткий хвостик?
- Як пінгвіни висиджують своїх пташенят?
- Чому бегемоти вкривають шкіру мулом?

Накрій фішками (значками). Можна використовувати геометричні фігури, різні за кольором, розміром і формою, можна символічні значки з позначеннями, про які педагог домовився спільно з дітьми. Варіанти завдань:

- Накрій жовтими великими трикутниками тільки свійських тварин;
- Різними за розміром синіми і червоними кругами – великих і маленьких тварин;
- Різними значками (сніжинка і сонце) – тварин, які мешкають на півдні та півночі;
- Значками (трава і кістка) тварин-хижаків та травоядних;
- Птахів; морських тварин; тварин, які мешкають у джунглях; тварин України.

Вправа «Назви адресу». Вихователь попередньо пригадавши з дітьми розташування картинок у таблиці за стовпчиками і рядами, пропонує назвати адресу тієї чи іншої картки. Ускладнений варіант: адресу називає дитина, тоді як інші мають назвати (ті, хто вміють, можуть записати) «господаря» цієї адреси.

Вправа «Назви сусідів». Педагог, вживаючи слова між, над, під, праворуч, ліворуч, просить дітей назвати сусідів того зображення, на яке він вказує, або номер картки із зображенням якого назва, або загадку про якого промовив.

Вправа «Вгадай за описом». Спочатку вихователь описує тварин, потім діти складають опис один для одного:

- Хижак, має смугасте тіло; швидко бігає, живе у джунглях;
- Важкий, неповороткий, полює на рибу, замість ніг має ласти;
- Великий птах, може рухатися швидше за автомобіль, має сильні ноги, літати не вміє;
- З роду кошачого; міцне крупне тіло, на хвості - кісточка, голова вкрита пишною гривою.

Вправа «Який, яка, яке». Дорослий пропонує розглянути таблицю і знайти відповідні назвам характеристик картинки із зображенням тварин: величезний- ..., хитра-, швидкий-.....та ін..

Вправа «Будь уважним». Педагог, звертаючи увагу на стовпчики і ряди, пропонує дітям виконати завдання:

- На які дві групи розділити тварин у першому стовпчику?
- Хто зайвий у другому стовпчику?
- Хто зайвий у другому знизу ряду?
- На скільки груп можна розділити тварин у нижньому ряді? Чи можна на дві? Чому ні?

Вправа «Уяви». Дорослий пропонує уявити момент доторкання до шкіри тварини і обрати з двох запропонованих характеристик ту, яка найбільше підходить для опису свого відчуття.

Варіанти пар слів:

- Шкіра крокодила холодна чи гаряча,
- Хутро зайчика м'яке й пухнасте чи жорстке і колюче?
- Панцир черепахи схожий більш на кору дерева чи камінь?
- Шкіра слона більше схожа на шкіру бегемота чи панцир черепахи?

Гра «Запам'ятай». Вихователь пропонує дітям запам'ятати картки в ряду чи у стовпчику, потім накриває їх аркушем і пропонує пригадати картки по пам'яті. Виграє той, хто швидко і правильно виконав завдання. Можна грати командами.

Мовленнєвотворчі завдання. Можна запропонувати дітям індивідуально чи в парі придумати і розіграти віртуальний діалог між слоном і їжачком; між тигром і зайцем; між китом і черепахою. Якщо діти відчують утруднення, вихователь може підказати тему або спрямування діалогу (прохання, захист, пригощання, запрошення тощо), використовувати сумісне мовлення (дорослий починає фразу, а діти продовжують її).

Дидактична гра «У кого - хто». Гра може проводитися з опорою на таблицю чи без неї, командами чи індивідуально. Вихователь показує на зображення тварини і просить назвати дитинча за зразком:

У лева – левеня –левенята;

У слона – слоненя – слоненята;

У страуса – страусятко – страусята. Як варіант ускладнення можна запропонувати дітям назвати сімейку за зразком: Тато – тигр, мама – тигриця, дитинча – тигреня; Лис лисиця лисеня; Заєць – зайчиха – зайченя.

Мовленнєвотворча гра «Розкажи мені про себе». На таблиці дорослий обирає зображення будь-якої тварини і пропонує дітям розповідати від її імені про себе, особливості свого життя, харчування, оточення тощо. Наприклад: «Я - тигр. Я сильний, грізний, багато менших за мене тварин бояться мене. Я живу у джунглях зі своєю сім'єю. Я полюю на антилоп».

Мовленнєвотворча гра «Біном фантазії (за Дж.Родарі).

До будь-якого зображення таблиці педагог додає випадкове слово, наприклад, телефон або чашка і пропонує пов'язати ці слова, щоб вийшла цікава історія. Варіанти поєднань можуть бути такими: телефон для слона; слон на телефоні; слон під телефоном; телефон у слоні; слон між телефонами.

Запитання та завдання до коректурної таблиці «Добрі справи»

Індивідуальний спосіб організації

Назви та накрій фішкою

- те, від чого ти радієш (поясни, чому);
- почуття персонажів на таблиці, які знайомі тобі (розкажи про це);
- те, що на картинках незрозуміле тобі (про що б хотів дізнатися);
- про яку з професій ти знаєш найбільше.

Відгадай загадку, знайди відгадку

Хто людей з біди рятує

І хвороби всі лікує -
 Призначає процедури
 І таблетки, і мікстури? (Лікар)
 Квіточки попідливає,
 Кущики попідстригає.
 Любить землю... (садівник).
 Рівно цеглу викладає,
 Дах старанно покриває...
 Каменяр і покрівельник
 Мають назву...(будівельник).

Порівняй, чим схожі..

- робота художника та фокусника;
- робота кухаря та будівельника;
- вираз обличчя на картинці 20 та на картинці 4.

Відповідай швидко

- займається спортом...;
- готує страви ...;
- лікар працює в ...;
- клоун розважає в

Уяви

- свої почуття, якщо б ти побачив у тролейбусі тигра;
- що переживає людина, в якій трапилась якась неприємність;
- ти стоїш біля багатоповерхівки (вона вища за дерево чи нижча?);
- коли людина заходить у темну кімнату, вона відчуває

Поміркуй чому

- дитина не може сьогодні працювати лікарем;
- не кожна людина може працювати рятувальником;
- радість частіше буває, коли ти не сам, а з друзями.

Поясни

- чому люди з особливими потребами потребують нашої уваги та допомоги;

- чому від краси радіє душа;
- хто створює красу на землі;
- які професії з тих, що на таблиці, вимагають мужності та спритності.

Мовленнєва вправа «Розкажи про себе»

Вихователь після спільного розглядання та називання картинок пропонує дітям обрати одну з професій та розповісти про себе в цій професії у майбутньому (я стану..., у мене буде..., я вмітиму..., я буду робити...).

Підгруповий спосіб організації

Поміркуйте

- чому пожежниками працюють лише чоловіки;
- чому, коли робиш приємне іншому, стає радісно тобі;
- яка небезпека у роботі будівельника;
- які професійні вміння корисні для кожної людини.

Порахуйте, об'єднавшись в команди

- квіти на картинках таблиці;
- усіх представників чоловічої / жіночої статі;
- усіх, кого можна назвати дітьми;
- живі об'єкти та неживі предмети.

Поясніть

- у чому схожість та відмінність роботи фокусника та художника / художника та фотографа;
- чому злість - це погано.

Гра «Хто швидше назве більше слів»

Може проводитися як з опорою на коректурну таблицю, так і без опори на наочність. Гра сприяє активізації уяви, мовлення, мислення її учасників, створює гарний настрій. Ведучий називає стимульне слово (лікар

/ кухар / подарунок), просить дітей дібрати якомога більше слів до нього. Гра значно активізується, якщо учасники об'єднуються в команди. Перемагає та, яка набрала більшу кількість балів за правильно й швидко підібрані слова.

Мовленнєтворча «Одного разу»

Варіантів гри може бути декілька. Так, дорослий може запропонувати дітям обрати на власний розсуд 2-3 картинки з таблиці (про дії, почуття, професії), скласти про них історію, увівши до неї будь-який предмет, наприклад, букет чи персонаж (хлопчик, дівчинка) або певні умови (пора року, місце події тощо). Придумувати діти можуть парами, підгрупами або разом із педагогом за методом колективного сюжетоскладання.

Гра «Буває – не буває»

Педагог пропонує дітям уважно поглянути на зображення на таблиці та, об'єднавшись у команди, приготуватися до виконання завдання: послухати історію та вирішити: якщо так - то за яких умов, або не може бути (пояснити чому).

Варіанти ситуацій:

- людина отримує подарунок на свято, а їй сумно;
- дитина боїться зайти до темної кімнати, але потім дивується та радіє;
- лікар виконує роботу пожежника;
- кухар виконує роботу вчителя;
- будівельник отримує букет квітів у подарунок.

Вправа «Уважно очі»

Педагог повідомляє, що буде рухатися таблицею за допомогою очей. Пропонує дітям почати рух із певної картинки, наприклад, за номером 2 (людина сумує) або 12 (Все почалося з подарунка). Потім, за допомогою словесних вказівок, керує зоровими рухами дітей: два кроки праворуч, два кроки вниз... Пропонує, таким чином, дітям знайти 2-3 картинки, щоб придумати з обраними картинками історію. Діти можуть виконувати

завдання командами або парами, після обговорення озвучують свої вигадки.

Загальногруповий спосіб організації

Вправа «Назви адресу»

Дітям пропнують назвати адресу картинки, на яку вказує вихователь. Для дітей, які вже вміють писати друкованими буквами, педагог роздає картки

з номерами картинок, діти переписують, потім оголошують назву картинки, заповнюють її на дидактичні рамці (стають на нею або кладуть фішку або картинку). Вправу можна проводити в підгруповому форматі.

Вправа «Опиши своїх сусідів»

Діти об'єднуються в команди, обирають по одній картинці (іншим командам про це не повідомляють). Потім вони описують «сусідів» (сусідні зображення від обраної картинки), а всі інші мають здогадатися, яка картинка була задумана. Ігрову вправу можна проводити кілька разів із новими картинками.

Вправа «Запам'ятай»

Вихователь пропонує дітям уважно розглянути таблицю, назвати зображення. Потім пропонує об'єднатися в команди, сісти спиною до таблиці. Кожна команда отримує завдання: пригадати всі професії / почуття / те, що можна назвати красивим / прояви добродіяння / предмети, які можна тримати в руках тощо. Діти допомагають один одному пригадати зображення. Інший варіант: у дітей розрізні картинки з таблиці. Кожна команда після отримання завдання відбирає свої картинки, по пам'яті розкладає їх на відповідні місця в дидактичну рамку.

Усі матеріали, які розміщені у додатку В, узагальнено та розміщено на онлайн-дошці Padlet

<https://padlet.com/lena1989ferenchuk/2024-62m9b4bmd5w69onx>

Додаток В

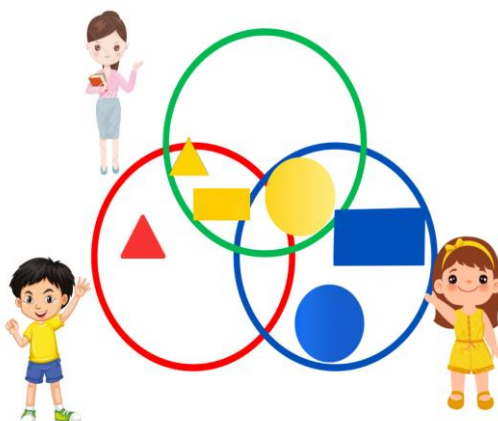
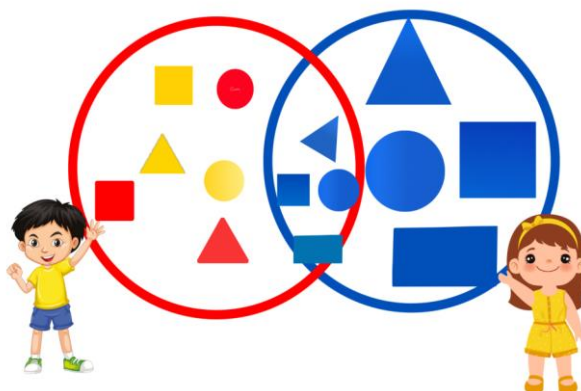
Ігрові вправи з використанням логічних блоків З. Дьсенша

«Магічні кола»

Покладіть перед дітьми два кола різних кольорів, що перетинаються, або картку з зображенням цих кіл. Запропонуйте викласти фігури в колі за кількома ознаками. Зверніть увагу на те, що є таке місце, де ці кола перетинаються, там мають бути фігури, що відповідають ознакам одного та другого кола. Наприклад: в синє коло викладіть сині фігури, в червоне — фігури маленького розміру, відповідно там, де вони перетинаються маленькі сині фігури синього кольору.

Гру проводимо декілька разів, варіюючи правила гри.

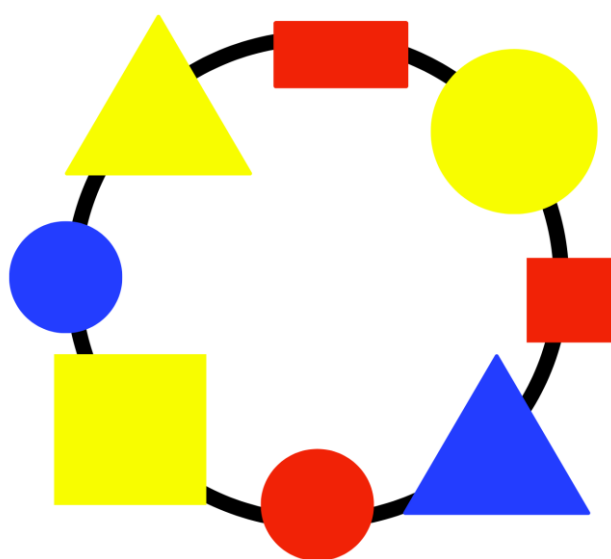
Поступово ускладнюємо правила гри, додаючи ще одне коло. Запропонуйте дітям викласти фігури в кола за кількома ознаками.

«Намисто»

Запропонуйте дітям картки з зображенням кола, на яких потрібно викласти намисто з геометричних фігур так:

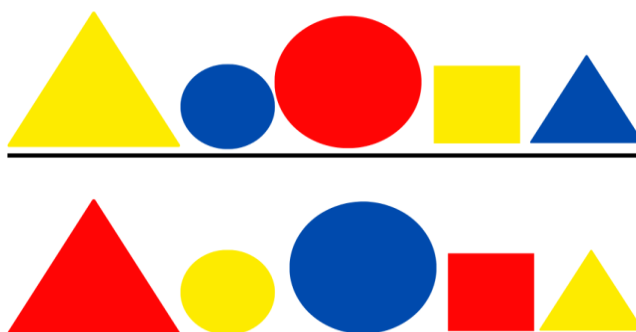
- щоб поруч не було фігур однакових за формою і кольором (за кольором і розміром; за розміром і формою, по товщині і кольору і т.д ..).
- щоб поруч були фігури однакові за розміром, але різні за формою і т.д.
- щоб поруч були фігури однакового кольору і розміру, але різної форми (однакового розміру, але різного кольору).

«Зміни фігуру»

Запропонуйте дітям викласти фігури в ряд за словесною інструкцією дорослого, вказуючи їх ознаки (форма, розмір, колір, товщина), розташування відносно одна одною, викладання лівою або правою рукою. Наприклад: лівою рукою покладіть товстий трикутник, жовтого кольору, не маленький; поруч з ним покладіть правою рукою товстий квадрат, червоного кольору, не великий; між квадратом та трикутником правою рукою покладіть маленький круг жовтого кольору не товстий. Після того, як діти викладуть в ряд всі фігури, запропонуйте в нижній ряд під кожною фігурою, викласти фігури, змінюючи їх за певною ознакою (кольором, формою, розміром, товщиною).

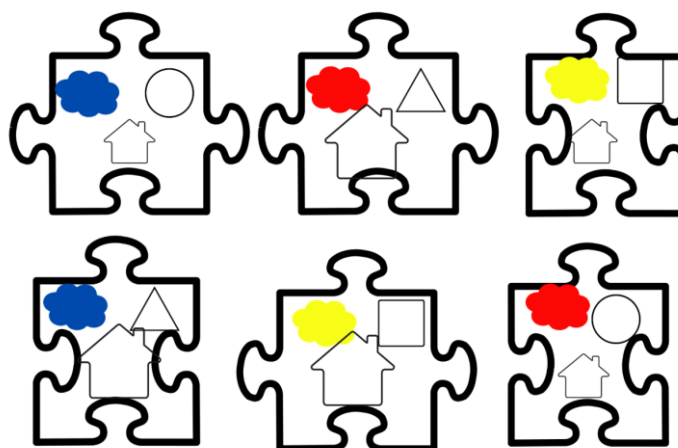
Примітка. Даючи дітям вказівку щодо викладання чи змінення фігур, обов'язково враховуйте рівень знань дітей, їх індивідуальні особливості, вміння орієнтуватися одночасно у ознаках фігур та ін..

«Геометричні пазли»

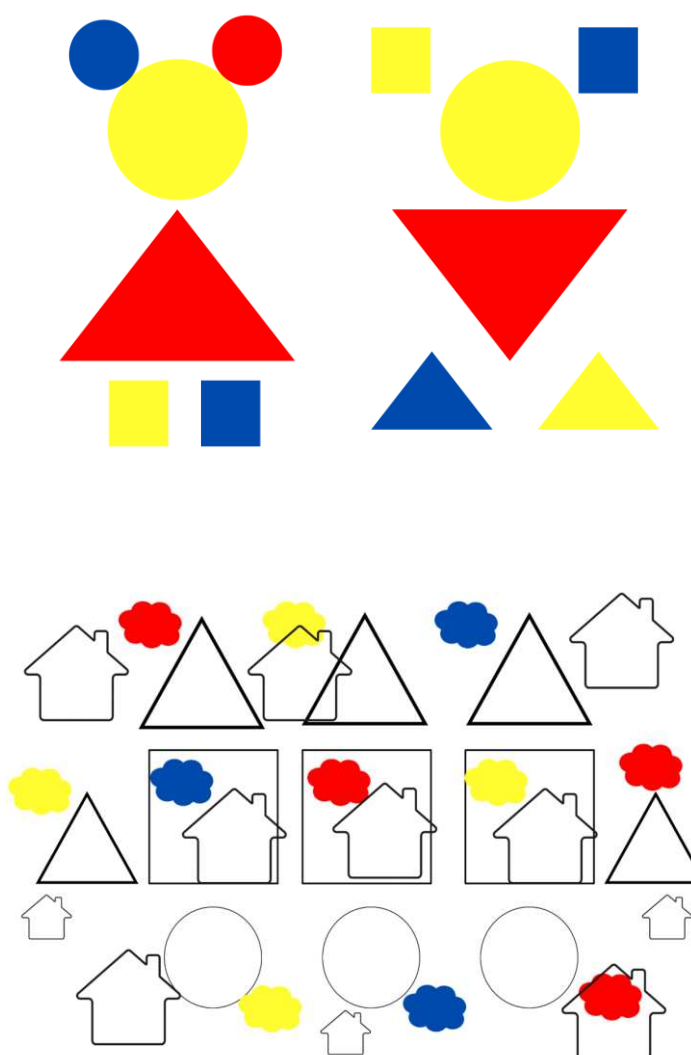
Запропонуйте дітям картки з зображенням пазлів, у яких зображенні умовні позначки з зображенням геометричних фігур. Діти «читають» їх, та викладають відповідні фігури в пазли.

Примітка: складаючи пазли, враховуйте рівень знань, вік дітей, їх індивідуальні особливості щодо умовних позначок.

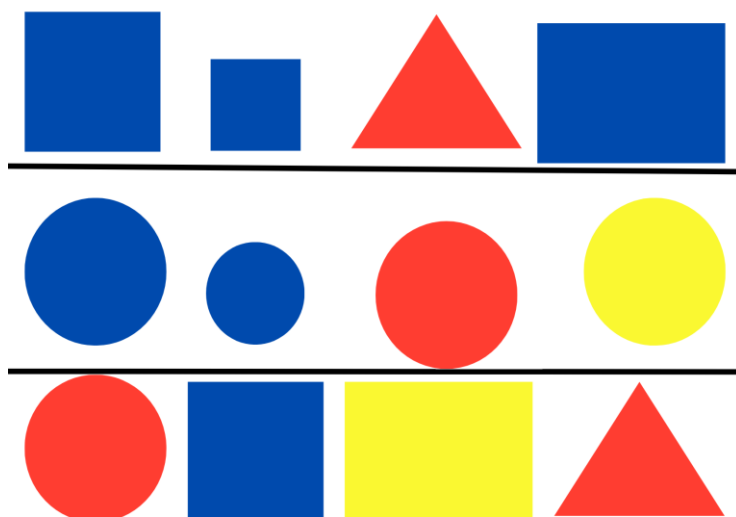
«Велике будівництво»

Запропонуйте дітям викласти різні фігури та зображення з геометричних фігур за зразком. Потім за зразком, використовуючи умовно-символічні позначки; за словесною інструкцією дорослого, щодо розміщення геометричних фігур відносно одна одної; по пам'яті, а також за задумом.

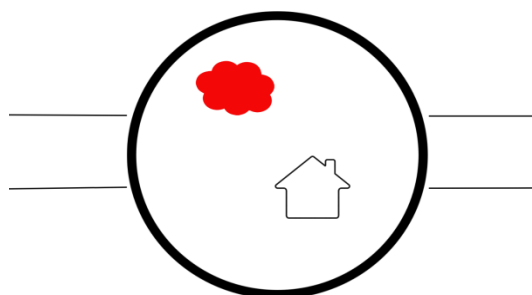
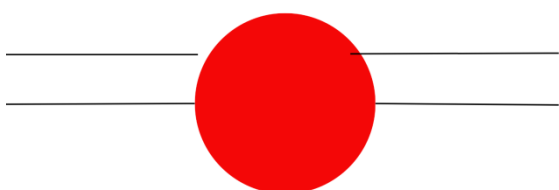
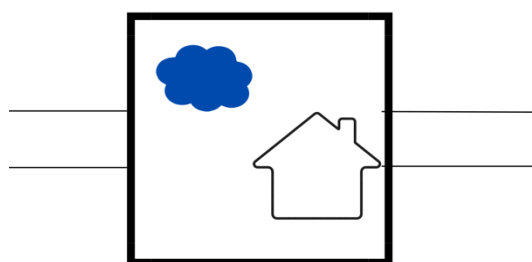
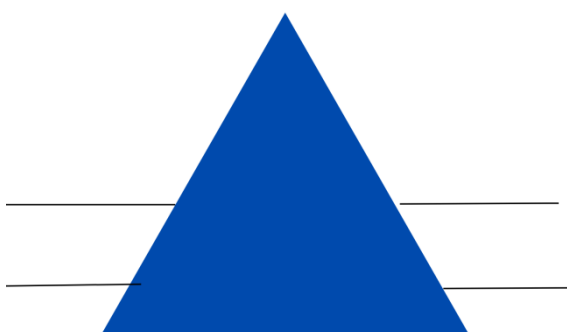
«Знайди зайву фігуру»

Запропонуйте дітям викласти геометричні фігури в ряд за словесною інструкцією дорослого або за умовно-символічними позначками. Виклавши фігури, діти мають знайти зайву фігуру, пояснити власний вибір.

«Хто Я?»

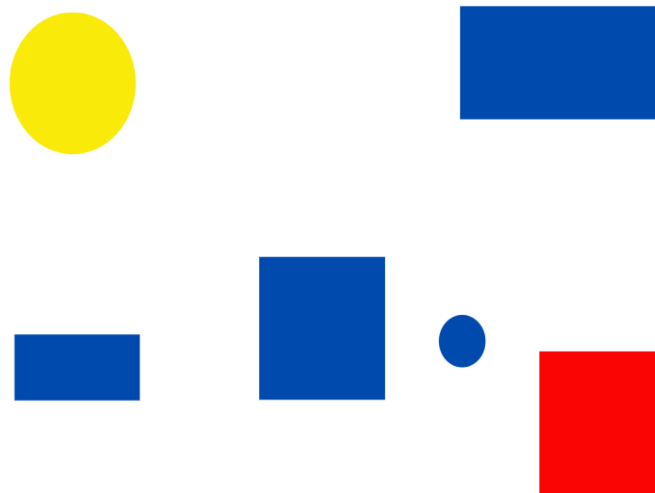
Запропонуйте дітям об'єднатися в пари за бажанням, кольором одягу, чи кольором волосся. Діти в парах одягають маски з зображенням геометричних фігур або з умовними позначками для їх позначення. Кожна пара за допомогою навідних запитань має дізнатися назву своєї фігури, її колір та розмір. Розгадавши себе, називають свої фігури, знаходять та називають їх спільні та відмінні ознаки.

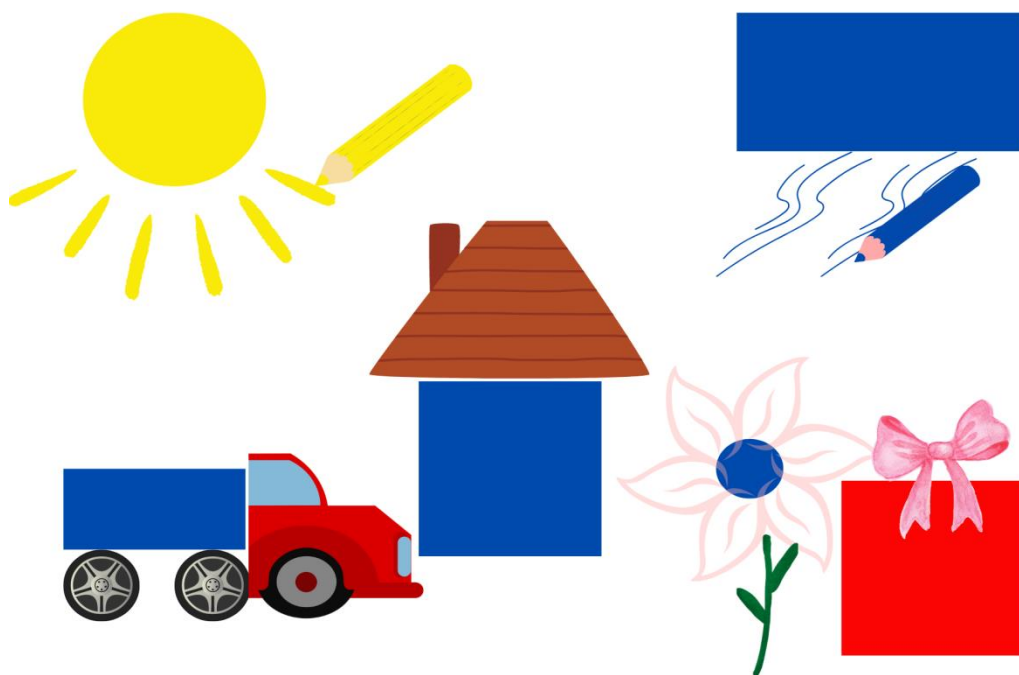

«Маленькі художники» або «Домалюй»

Запропонуйте дітям викласти геометричні фігури на аркуші паперу за вказівкою. Давайте дітям чіткі вказівки щодо розташування фігур відносно одна одної. Наприклад: посередині аркуша розмістіть великий квадрат синього кольору, у верхньому правому кутку покладіть великий прямокутник синього кольору, а у верхньому лівому – великий круг жовтого кольору та ін.

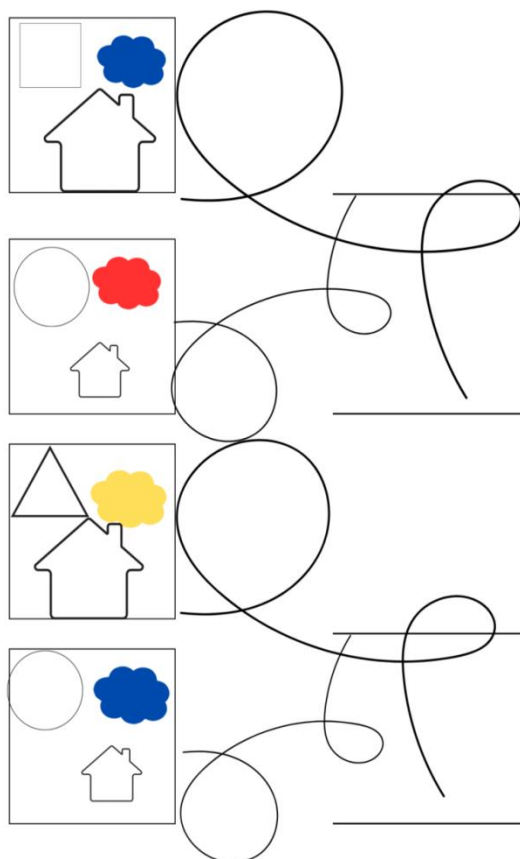
Після того, як діти викладуть усі фігури, запропонуйте їм кольоровими олівцями домалювати деталі до кожної фігури, перетворивши її на предмети та явища. Хай діти придумують розповідь за своєю картиною.

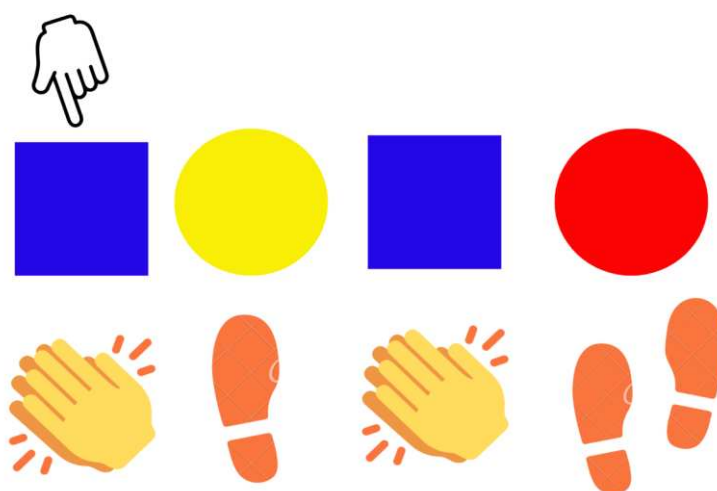
«Лабіринти»

Запропонуйте дітям картки з умовними схемами до геометричних фігур, розкодувавши фігуру діти ставлять її на те місце, куди веде доріжка.

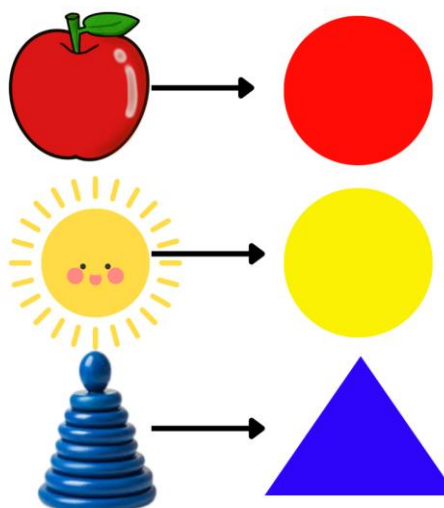
«Ритмічні фігури»

Запропонуйте дітям відтворити ритм з допомогою геометричних фігур. Розкажіть, який рух означає кожна фігура. Наприклад: синій круг – плеск в долоні, червоний квадрат – стукаємо по колінцях, жовтий трикутник – тупаємо однією ніжкою. Викладіть фігури в ряд, показуйте по чергово на кожну фігуру, хай діти відтворюють рухи відповідно до фігур. Згодом, викладайте фігури в іншому порядку, додавайте нові фігури.

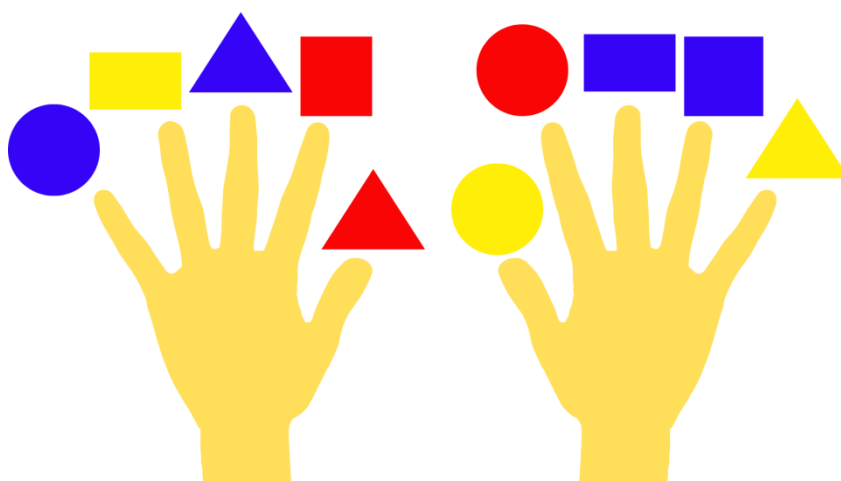
«На що схоже?»

Запропонуйте дітям картки з зображенням різних предметів. Хай діти доберуть геометричні фігури, на які схожі ці предмети за кольором; за формою; за кольором та формою.

«Пальчикові фігури»

Запропонуйте дітям картки з зображенням долонь, де кожен палець позначає певну геометричну фігуру. За сигналом показуйте дітям геометричну фігуру для пальчиків лівої та правої долонь. Хай діти піднімають пальчики вгору, не відриваючи долоньку від картки.

Усі матеріали, які розміщені у додатку Г, узагальнено та розміщено на онлайн-дошці Padlet

<https://padlet.com/lena1989ferenchuk/2024-62m9b4bmd5w69onx>

Виконав(ла) магістрант(ка)
2 курсу ____ групи
_____ 2024 р.

підпис

Олена ФЕРЕНЧУК
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Робота допущена до захисту:
завідувач кафедри
д.пед.н., професор

підпис

Лариса ЗДАНЕВИЧ
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Декан факультету

підпис

Леоніда ПІСОЦЬКА
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)